

2017

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

SIA "AC Konsultācijas"

LIEPĀJAS PILSĒTAS DOMES SOCIĀLĀ DIENESTA BĒRNUNAMA REORGANIZĀCIJAS PLĀNS

Pasūtītājs: Kurzemes plānošanas reģions, Avotu iela 12, Saldus, LV-3801

Izpildītājs: SIA "AC Konsultācijas", Balasta dambis 70a-1, Rīga, LV-1048

Kontaktpersona: Plāna izstrādes vadītāja Ārija Martukāne, tel. 67873810

Plāna izstrādes koordinatore Lelde Šarķe, lelde.sarke@ack.lv, tel. 67873810

Satura rādītājs

Saīsinājumu skaidrojums.....	2
Ievads.....	6
1. BSAC reorganizācijas mērķis un pamatojums.....	7
2. Esošās situācijas apraksts	11
2.1. Liepājas BSAC izvietojums	11
2.2. Liepājas BSAC pieejamība	12
2.3. Īsa Liepājas BSAC darbības vēsture	12
2.4. Informācija par Liepājas BSAC esošajiem bērniem.....	14
2.5. Informācija par Liepājas BSAC personāla resursiem	15
2.6. Liepājas BSAC esošās infrastruktūras un funkcionālā pielietojuma analīze	17
2.7. Informācija par Liepājas BSAC budžetu	20
2.8. Sociālais darbs un atbalsts aizbildņiem, audžuģimenēm un adoptētājiem Liepājas pilsētā	21
3. Priekšlikumi Liepājas BSAC reorganizēšanai	24
3.1. Risinājums Liepājas BSAC ēkas turpmākai izmantošanai	24
3.2. Risinājumi infrastruktūras pielāgojumiem	25
3.3. Liepājas BSAC bērnu pārvietošanas plāns	27
3.4. Risinājums personāla resursu tālākai izmantošanai.....	32
3.5. Veicamās darbības, atbildīgie un laika grafiks.....	32
3.6. Reorganizācijas veikšanai nepieciešamais finansējums un tā avoti.....	34
Kopsavilkums un rekomendācijas	38
Pielikumi	43
1. pielikums.....	43
2. pielikums.	46
3. pielikums.	47
4. pielikums.	49
5. pielikums.	51
6. pielikums.	54

Saīsinājumu skaidrojums

ANO – Apvienoto Nāciju Organizācija

BSAC – Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija bērniem

BSAC bērni – Ārpusģimenes aprūpē esoši bērni un jaunieši līdz 17 gadu vecumam (ieskaitot), kuri saņem valsts vai pašvaldības finansētus BSAC pakalpojumus

BTAL – Bērnu tiesību aizsardzības likums

DI – Deinstitutionalizācija

DSPC – Daudzfunkcionāls sociālo pakalpojumu centrs

ERAF – Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ETS – Eiropas teritoriālā sadarbība

ES – Eiropas Savienība

FT – Funkcionāli traucējumi

GRT – Garīga rakstura traucējumi

ĢVPP – Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums

KPR – Kurzemes plānošanas reģions

KPR DI plāns – Kurzemes plānošanas reģiona deinstitutionalizācijas plāns

LNAP - Latvijas Nacionālās attīstības plāns

LM – Labklājības ministrija

MK – Ministru kabinets

MK 313 - Ministru kabineta 16.06.2015. noteikumi Nr.313 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.2.2.specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt kvalitatīvu institucionālai aprūpei alternatīvu sociālo pakalpojumu dzīvesvietā un ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu pieejamību personām ar invaliditāti un bērniem" 9.2.2.1.pasākuma "Deinstitutionalizācija" īstenošanas noteikumi"

MK 338 – Ministru kabineta 13.06.2017. noteikumi Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem"

MK 431 – Ministru kabineta 12.12.2000. noteikumi Nr. 431 "Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām"

PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

Projekts – Eiropas Sociālā fonda līdzfinansēts projekts Nr.9.2.2.1./15/l/004 „Kurzeme visiem”

SBSP – Sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi

SPSR – Valsts informācijas sistēma Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs

VSAC "Liepāja" – Valsts sociālās aprūpes centra "Kurzeme" filiāle "Liepāja"

Galveno jēdzienu skaidrojums

Alternatīvā aprūpe – bērnu, kas palikuši bez vecāku gādības, aprūpe. ANO Bērna tiesību konvencijā izmantots un starptautiski atzīts jēdziens. Nostiprināts un detalizēti skaidrots ANO Ģenerālās asamblejas 64.sesijā pieņemtajā rezolūcijā 64/142 “Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi”.¹ Latvijas normatīvos aktos *alternatīvās aprūpes* jēdziena vietā tiek izmantots *ārpusģimenes aprūpes* jēdziens. Latvijā formālo ārpusģimenes aprūpi nodrošina aizbildnis, audžuģimene vai bērnu aprūpes iestāde.²

Audzģimene – ģimene vai persona, kas nodrošina aprūpi bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi atņemta viņa ģimenes vide vai kura interesēs nav pieļaujama palikšana bioloģiskajā ģimenē līdz brīdim, kad bērns var atgriezties savā ģimenē vai, ja tas nav iespējams, tiek adoptēts, viņam nodibināta aizbildnība vai bērns ievietots bērnu aprūpes iestādē.³

Bārenis – bērns, kura vecāki ir miruši vai likumā noteiktajā kārtībā atzīti par mirušiem.⁴

Bez vecāku gādības palicis bērns – bērns, kura vecāki nav zināmi, ir pazuduši vai ilgstošas slimības dēļ nespēj realizēt aizgādību vai kura vecākiem atņemtas aprūpes vai aizgādības tiesības.⁵

Bērna aprūpe – ikdienas uzturēšana, kas ietver ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu, audzināšanu, kā arī garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšanu, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu neatkarīgai dzīvei.⁶

Daudzfunkcionāls sociālo pakalpojumu centrs – centrs, kas nodrošina vairāku veidu sociālos pakalpojumus dažādām klientu grupām, kā arī iesaista klientus sociālās rehabilitācijas vai sociālās aprūpes pasākumos, nepieļaujot savstarpēji nesaderīgu klientu grupu darbību vienlaikus.⁷

Deinstitucionalizācija (DI) – pakalpojumu sistēmas izveide, kas sniedz personai, kurai ir ierobežotas spējas sevi aprūpēt, nepieciešamo atbalstu, lai tā spētu dzīvot mājās vai ģimenes vidē.⁸ DI ir ilgstošs process, kura laikā pakalpojumus institūcijās aizstāj ar pakalpojumiem personas dzīvesvietā.

1TheUnitedNations. GuidelinesfortheAlternativeCareofChildren. 2009. http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/64/142&referer=/english/&Lang=E

2 Sociālo pakalpojumu aģentūra. “Specializētās audžuģimenes - ārpusģimenes aprūpes modeļa attīstība Latvijā”, <http://www.krize.lv/petijums-par-latvijas-audzugimenem/>

3 Bērnu tiesību aizsardzības likums. 1. pants. <https://likumi.lv/doc.php?id=49096>

4 Sociālo pakalpojumu aģentūra. “Specializētās audžuģimenes - ārpusģimenes aprūpes modeļa attīstība Latvijā”, <http://www.krize.lv/petijums-par-latvijas-audzugimenem/>

5 Bērnu tiesību aizsardzības likums. 1. pants. <https://likumi.lv/doc.php?id=49096>

6 Sociālo pakalpojumu aģentūra. “Specializētās audžuģimenes - ārpusģimenes aprūpes modeļa attīstība Latvijā”, <http://www.krize.lv/petijums-par-latvijas-audzugimenem/>

7 Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem. XXIII nodaļa.

8 Labklājības ministrija. Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020. gadam. 3.lpp. http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/2015_15_07_ricplans_final.pdf

ES Kopējās vadlīnijas – Eiropas Komisijas izstrādātas Eiropas vadlīnijas pārejai no institucionāliem uz sabiedrībā balstītiem pakalpojumiem.⁹

Ģimenes atbalsta centrs – vieta, kurā nodrošina dažādus sociālos pakalpojumus (piemēram, sociālo darbu vai karitatīvo sociālo darbu, sociālo aprūpi un/vai sociālo rehabilitāciju) ģimenēm un bērniem ikdienas funkcionēšanas prasmju uzlabošanai (piemēram, savstarpējo attiecību, saskarsmes un konfliktu risināšanas prasmju attīstīšanai).

Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums – sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma vieta un forma, kurā paredz bērna aprūpes organizēšanu mazās grupās, atbilstoši bērna individuālajām vajadzībām un bērna labākajām interesēm, kas veicina ģimenisku sajūtu un individuālu pieeju, ar vienu vai vairākiem aprūpes speciālistiem, kas pilda vecāku funkcijas (šī aprūpe tiek organizēta speciāli izveidotās grupās).¹⁰

Individuālo vajadzību izvērtēšana – process, kura gaitā tiek noteikts bērna stāvoklis, situācija, raksturlielumi u.c. rādītāji.¹¹

Infrastruktūra – teritoriālās struktūras sastāvdaļa, kuru veido transporta, sakaru, enerģētikas, ūdenssaimniecības un citu tīklu un objektu sistēmas, kā arī mājokļi un citi objekti un to izkārtojums kādā teritorijā.¹²

Jauniešu māja – vieta, kurā nodrošina sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem, kas sasnieguši 15 gadu vecumu. “Jauniešu māja” var tikt veidota kā atsevišķas dzīvokļa tipa sociālā pakalpojuma sniegšanas vietas (tai skaitā dzīvojamās mājas vai dzīvokļi).¹³

Kopienas pakalpojumi – pašvaldības nodrošināti sabiedrībā balstīti pakalpojumi dažādām kopienas iedzīvotāju grupām (piemēram, bērniem, ģimenēm, veciem cilvēkiem, bērniem bāreņiem) atbilstoši viņu specifiskajām vajadzībām. Kopienas pakalpojumi visbiežāk tiek nodrošināti, lai sniegtu atbalstu un risinātu sociālās problēmas.

Pakalpojums ģimenes vidē – alternatīvās aprūpes veids, kurā īstermiņā vai ilgtermiņā bērnam tiek nodrošināta aprūpe audžuģimenē vai aizbildnībā un šī aprūpe tiek nodrošināta aprūpes sniedzēja dzīvesvietā.¹⁴

Pamatnostādnes – ANO ģenerālā asamblejā pieņemtā rezolūcija Nr. 64/142 “Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi”¹⁵

9 Publicētas: 2013. gads, www.deinstitutionalisationguide.eu

10 EuropeanExpertGroup on the Transition from Institutional to Family Based Care.

“Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community-based Care”. 28.lpp

<http://www.deinstitutionalisationguide.eu/wp-content/uploads/2016/04/GUIDELINES-Final-English.pdf>

11 „Bāreņa un bez vecāku gādības palikuša bērna attīstības vērtēšanas kritēriju un individuālā izvērtējuma metodika”,

http://www.lm.gov.lv/upload/berni_c/berna_metodika_aa_gala_220716.pdf

12 „Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam”, <https://likumi.lv/doc.php?id=139505>

13 Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem. 43. pants. <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzjiem>

14 EuropeanExpertGroup on the Transition from Institutional to Family Based Care.

“Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community-based Care”. 26.lpp

<http://www.deinstitutionalisationguide.eu/wp-content/uploads/2016/04/GUIDELINES-Final-English.pdf>

15 Tulkojums latviešu valodā pieejams LR Labklājības ministrijas mājas lapā <http://www.lm.gov.lv/text/3289>

Sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi – Sociālie pakalpojumi “Eiropas kopējo vadlīniju pārejai no institucionālās uz sabiedrībā balstītu aprūpi” izpratnē, kas tiek sniegti vai plānoti ārpus sociālās aprūpes institūcijām (VSAC un BSAC). Šie sociālie pakalpojumi personai sniedz atbalstu FT radīto ierobežojumu pārvarēšanai, dodot iespēju dzīvot mājās, un bērnu gadījumā – augt ģimenes vai tai pietuvinātā vidē, ietverot preventīvos pasākumus, lai novērstu institūciju pakalpojumu nepieciešamību. Sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi ārpusģimenes aprūpē esošajiem bērniem ietver aprūpi ģimenes vidē: pie aizbildņa vai audžuģimenē, kā arī uzturēšanos ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā vai “jauniešu mājā”.¹⁶

Specializēta audžuģimene – īpaši sagatavota audžuģimene, kura nodrošina bērna vecumam, individuālajai attīstībai un sociālajām iemaņām atbilstošu aprūpi¹⁷- piemēram, specializētā audžuģimene bērniem ar GRT, FT. Specializētai audžuģimenei nepieciešama speciāli sagatavota vide, zināšanas, prasmes bērna uzņemšanai un aprūpei.¹⁸

Standarti – FICE (*Fédération Internationale des Communautés Educatives*), IFCO (*International Foster Care Organisation - Starptautiskā Audžuvēcāku organizācija*) un SOS Children's Villages (*SOS bērnu ciemati*) izstrādāti ārpusģimenes aprūpes kvalitātes standarti Eiropā “*Standarti bērnu alternatīvai aprūpei Eiropā*”.¹⁹

Terapeitiskā audžuģimene – audžuģimene, kas nodrošina drošu ģimenes vidi un terapeitisko un ārstniecisko aprūpi bērniem, kas cietuši no vardarbības, bērniem ar FT un komplikētām vajadzībām.²⁰ Līdzīgas nozīmes jēdziens ir “specializētas audžuģimenes”.

16 Labklājības ministrija. Rīcības plāns deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020. gadam. 3.lpp
http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/2015_15_07_ricplans_final.pdf

17 Latvijā pirmā pētījuma par audžuģimenēm prezentācija.
http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/6/faktu_lapa_31102016.pdf

18 Sociālo pakalpojumu aģentūra. “Specializētās audžuģimenes - ārpusģimenes aprūpes modeļa attīstība Latvijā”.
<http://www.krize.lv/petijums-par-latvijas-audzugimenem/>

19 Quality4Children Standarts. DefenceforChildrenInternational, 2007. www.quality4children.info

20 Bērnu individuālo vajadzību izvērtējumā lietots jēdziens

Levads

SIA “AC Konsultācijas” izstrādā reorganizācijas plānu Liepājas pilsētas Domes Sociālā dienesta Bērnu namam (turpmāk tekstā – Liepājas BSAC). Reorganizācijas plānu veido četras nodaļas – reorganizācijas mērķis un pamatojums, Liepājas BSAC esošās situācijas apraksts, priekšlikumi institūcijas reorganizēšanai, kā arī kopsavilkums un rekomendācijas.

Liepājas BSAC reorganizācijas mērķa un pamatojuma sadaļā skaidrota nepieciešamība pēc pārmaiņām bērnu aprūpē, lai nodrošinātu bērna labākajām interesēm un individuālajām vajadzībām atbilstošu aprūpi, kas atbilst mūsdienu prasībām un starptautiskajiem standartiem.

Esošās situācijas aprakstā ietverta informācija par Liepājas BSAC izvietojumu, pieejamību, darbības vēsturi, bērniem, personāla resursiem, esošo infrastruktūru un budžetu. Esošās situācijas apraksta izstrādē izmantotas vairākas datu ieguves metodes – informācijas pieprasīšana no Liepājas BSAC, Liepājas pilsētas Sociālā dienesta un bāriņtiesas, dokumentu un statistikas datu analīze; Liepājas BSAC darbinieku anketēšana. Liepājas BSAC esošās ēkas tehniskā stāvokļa novērtēšanai veikts Liepājas BSAC būves vizuālais novērtējums, identificējot nepieciešamos darbus infrastruktūras turpmākai uzturēšanai un izmantošanai.

Sadaļā **priekšlikumi Liepājas BSAC reorganizēšanai** sniegti priekšlikumi institūcijas reorganizēšanai, t.sk. alternatīvas ēku turpmākai izmantošanai un pielāgošanai, Liepājas BSAC bērnu pārvietošanas plānam, personāla resursu turpmākai izmantošanai, iespējamais Liepājas BSAC reorganizācijas laika grafiks un reorganizācijas veikšanai nepieciešamais finansējums un tā avoti. Nodaļas izstrādes procesā no 2017. gada aprīļa līdz jūnijam tika organizētas regulāras tikšanās ar KPR, 2 tikšanās ar Liepājas BSAC vadību un darbiniekiem, neformālas sarunas ar bērniem, 3 tikšanās ar Liepājas pilsētas pašvaldību, t.sk. 1 tikšanās ar DI vadības grupu.

Kopsavilkuma un rekomendāciju sadaļā apkopoti galvenie secinājumi par Liepājas BSAC situāciju un sniegtas rekomendācijas iesaistītajām pusēm institūcijas reorganizēšanai.

1. BSAC reorganizācijas mērķis un pamatojums

Liepājas BSAC reorganizācijas mērķis ir rast risinājumus, lai uzlabotu situāciju bērniem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem, kuri šobrīd dzīvo un saņem pakalpojumus Liepājas BSAC, pārveidojot ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu SBSP, atbilstoši starptautiskām vadlīnijām bērnu alternatīvai aprūpei.

Liepājas BSAC reorganizācijas pamatojums.

Ilgu laiku institucionālās aprūpes formas pieaugušajiem un bērniem ir dominējušas Eiropā, tomēr institūcijās ir konstatēti cilvēktiesību pārkāpumi un pierādīta institucionalizācijas traumējošā ietekme uz bērniem. ES Kopējās vadlīnijas²¹ uzsver, ka esošā institucionālā aprūpe nevar nodrošināt uz personu vērstus pakalpojumus un nepieciešamo atbalstu, kas vajadzīgs pilnīgai integrācijai. Fiziskā nodalīšana no sabiedrības un ģimenēm būtiski ierobežo institūcijās dzīvojošo vai augušo personu spējas un gatavību dzīvei, kā arī iespējas pilnībā iesaistīties savas tuvākās kopienas un plašākas sabiedrības dzīvē. Vispārējā Eiropas cilvēku pašcieņas, vienlīdzības un cilvēktiesību nodrošināšanas vērtībām vajadzētu kalpot par galvenajiem principiem, attīstot 21. gadsimtam atbilstošu sociālās aprūpes un atbalsta sistēmu. Eiropas Komisijas norāda, ka ir jāsniedz palīdzība un atbalsts vājākām iedzīvotāju grupām - īpaši bērniem. *Eiropas izaugsmes stratēģijā* „Eiropa 2020”²² tika noteikti ambiciozi iesaistīšanās paplašināšanas mērķi, kuru sasniegšanai ir jāveic daudzi pasākumi mazturīgu un no sabiedrības atstumtu cilvēku integrācijas veicināšanai un pienācīgu dzīves apstākļu nodrošināšanai. ES dalībvalstu galvenais izaicinājums ir nodrošināt, lai DI process tiktu veikts tā, lai tiktu ievērotas mērķa grupu tiesības, mazināts negatīvās ietekmes risks un nodrošināts pozitīvs iznākums visām iesaistītajām personām. **DI procesam ir jānodrošina, lai jaunajā aprūpes un atbalsta sistēmā tiktu respektētas katras personas un tās ģimenes tiesības, cieņa, vajadzības un vēlmes.**

ANO ģenerālā asamblejā pieņemtā rezolūcija Nr. 64/142 *“Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi”*²³ nosaka, ka dalībvalstu centieniem jābūt maksimāliem, lai garantētu, ka katram bērnam, kurš palicis bez vecāku gādības, tiktu noteikti un īstenoti vispiemērotākie alternatīvās aprūpes veidi. Minētajās Pamatnostādnēs ir uzsvērts, ka visos lēmumos par alternatīvo aprūpi vienmēr jāņem vērā, ka bērnu vēlams paturēt pēc iespējas tuvāk tā pierastajai dzīvesvietai, lai atvieglotu saskarsmi un bērna potenciālo atkalapvienošanos ar ģimeni, un bērna izglītība, kultūras un sociālā dzīve tiktu pēc iespējas mazāk traucēta. Savukārt, Pamatnostādņu 25.punkts nosaka, ka tur, kur vēl aizvien ir lielas aprūpes iestādes, jāizstrādā alternatīvas, kas ļaus šīs iestādes pakāpeniski likvidēt, īstenojot vispārēju deinstitucionalizācijas stratēģiju ar precīziem mērķiem un uzdevumiem.

21 Eiropas komisija. Eiropas vadlīnijas pārejai no institucionālās uz sabiedrībā balstītiem pakalpojumiem. 2013.

www.deinstitutionalisationguide.eu

22 Europe Commission. Europe strategy 2020. https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester/framework/europe-2020-strategy_en

23 Tulkojums latviešu valodā pieejams LR Labklājības ministrijas mājas lapā <http://www.lm.gov.lv/text/3289>

Papildus tam 2007.gadā tika izstrādāti “Standarti bērnu alternatīvai aprūpei Eiropā”²⁴, kuros uzsvērtā bērnu vajadzība pēc piesaistes, atbalstošām attiecībām, pieņemšanas, drošības, bērna vecumam atbilstošas aprūpes un stabiliem vides nosacījumiem. Standarti paredz, ka ārpusģimenes aprūpes sistēmas attīstībā ir maksimāli jāorientējas uz ģimenes vides vai ĢVPP nodrošināšanu.

Savukārt, BTAL 32. pants nosaka ārpusģimenes aprūpes mērķi - radīt bērnam aizsargātības sajūtu, nodrošināt apstākļus viņa attīstībai un labklājībai, atbalstīt bērna centienus būt patstāvīgam.²⁵

LNAP rīcības virzienos ir noteikts, ka jāstiprina alternatīvo ģimeņu (audžuģimenes, aizbildņi) kustību, pilnveidojot bērnam sniegtos pakalpojumus ārpusģimenes aprūpes laikā.²⁶ LNAP iekļautās idejas tiek attīstītas vairākos citos plānošanas dokumentos t.sk. Rīcības plānā deinstitutionalizācijas īstenošanai 2015.-2020.gadam²⁷, Ģimenes valsts politikas pamatnostādņēs 2011.-2017. gadam²⁸ un Sociālo pakalpojumu attīstības pamatnostādņēs 2014.-2020. gadam.²⁹

Latvijā uzsāktais DI process un SBSP attīstība norāda uz stingrāku politisko apņemšanos jau tuvākā laikā attīstīt alternatīvas institucionālai aprūpei, kas būtu saskaņā ar bērnu tiesību normām un bērnu vajadzībām. Rīcības plāns deinstitutionalizācijas īstenošanai 2015.-2020.gadam ir vērsts uz ES Kopējo vadlīniju realizēšanu un vienotu pieeju ieviešanu visos plānošanas reģionos, pārejā no institucionālās uz sabiedrībā balstītu aprūpi.³⁰ MK313³¹ noteikti DI uzraudzības rādītāji, kas tostarp paredz institucionālā aprūpē esošo bērnu skaita samazināšanu Latvijā no 1 799 līdz 720. DI galvenā ideja ir mainīt institucionālās aprūpes sistēmu, liekot primāru uzsvaru uz aprūpes nodrošināšanu ģimenes vidē un pakalpojumiem ģimenei pietuvinātā vidē bērniem, kuri palikuši bez vecāku aprūpes. Harmonizējot un attīstot Latvijas alternatīvās aprūpes sistēmu atbilstoši Eiropas vadlīnijām un starptautiskajām bērnu tiesību normām, pašvaldībās pakāpeniski ir jāveido sociālo pakalpojumu tīklojums, kas ietver gan atbalsta pasākumus bērna izcelsmes ģimenei, gan alternatīvās aprūpes formas. Starptautiskās alternatīvās aprūpes sistēmas galvenos elementus skatīt 1. attēlā.

24 Quality4Children Standarts. DefenceforChildrenInternational, 2007. www.quality4children.info

25 Bērnu tiesību aizsardzības likums. <http://likumi.lv/doc.php?id=49096>

26 Latvijas Nacionālās attīstības plāns 2014. – 2020.gadam. VARAM, http://www.varam.gov.lv/lat/pol/ppd/ilgtsp_att/?doc=1385840.-42..lpp.

27 Labklājības ministrija. Rīcības plāns deinstitutionalizācijas ieviešanai 2015.-2020.gadam.

http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/2015_15_07_ricplans_final.pdf Skatīts 2017. gada 27. martā.

28 Labklājības ministrija. Ģimenes valsts politikas pamatnostādnes 2011.-2017.gadam.

http://www.lm.gov.lv/upload/berns_gimene/Impamn_200111_gvp.pdf Skatīts 2017. gada 27. martā.

29 Labklājības ministrija. Sociālo pakalpojumu attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam.

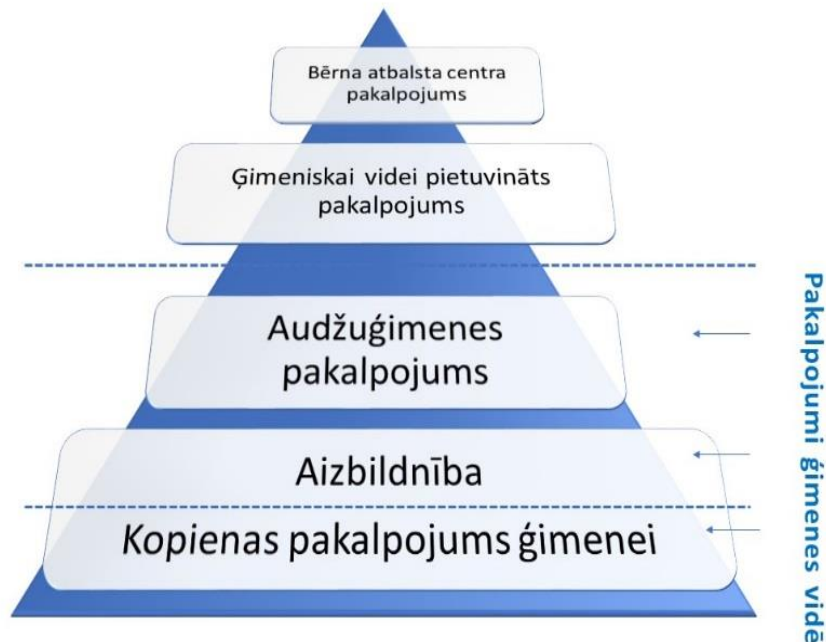
http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates2/Impam_290713_sp.pdf Skatīts 2017. gada 27. martā.

30 Labklājības ministrija. Rīcības plāns deinstitutionalizācijas ieviešanai 2015.-2020.gadam.

http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/null/2015_15_07_ricplans_final.pdf Skatīts 2017. gada 1. maijā.

31 MK Noteikumi Nr. 313. Pieejami <https://likumi.lv/ta/id/274957-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-9-2-2-specifiska-atbalsta-merka-palielinat-kvalitativu-institucionalai-aprupei>

Starptautiski atzīti bērnu alternatīvās aprūpes sistēmas elementi³²

Bērna vajadzībās balstītas alternatīvās aprūpes sistēmas pamatelements ir attīstīti pakalpojumi ģimenes vidē t.i. pakalpojumi, kuri tiek nodrošināti ģimenē - izcelsmes, tuvinieku, adoptētāju, aizbildņu vai audžuģimenē. Lai pēc iespējas novērstu bērna izņemšanu no ģimenes būtiski ir attīstīt *kopienas pakalpojumus ģimenēm* ar vidējiem un augstiem riskiem.³³ Piemēram, specifiski atbalsta pakalpojumi jānodrošina tiklīdz pašvaldības sociālie darbinieki konstatējuši bērnu aprūpes problēmas: vecāku atkarība, psihiskās veselības traucējumi, vardarbība, ikdienas dzīves vai bērnu audzināšanas prasmju trūkums. Papildus tam atbalsts vajadzīgs ģimenei un bērnam arī krīzes situācijās vai gadījumos, kad bērnam un/vai vecākiem ir smagi FT, GRT vai uzvedības traucējumi un konstatētas citas grūtības. Šajā periodā jāsniedz nepieciešamais atbalsts vecākiem un bērnam/iem, kā arī visos iespējamajos veidos jāveicina bērna palikšana izcelsmes jeb bioloģiskajā ģimenē. Kopienas pakalpojumi riska ģimenēm ietver pašvaldības Sociālā dienesta sociālo darbu ar ģimenēm un bērniem, darbu ģimenes atbalsta un krīzes centros, tai skaitā ar iespējām specializēties (vecāku atkarības, vardarbība, garīgas attīstības traucējumi), vecāku atbalsta un izglītojošās programmas (vecāku spēju izvērtēšanai, atbalstam krīzes situācijās, jaunu prasmju apguvei bērna audzināšanā), sociālo darbu ar atkarīgajiem un specifiskas programmas vecākiem ar atkarībām, ģimenes asistentu, atbalsta ģimeņu pakalpojumus, kā arī agrīnās intervences. Prakse norāda uz saistību – attīstot un nodrošinot kopienas pakalpojumus riska ģimenēm, samazinās to bērnu skaits, kuri tiek izņemti no ģimenes.

³² Bērna vajadzībās balstīts audžuģimeņu sistēmas modelis Latvijā. Nodibinājums Sociālo pakalpojumu aģentūra. 2016.g. http://www.lps.lv/uploads/docs_module/Petijums%20par%20Latvijas%20ag%20kustibas%20tendencem.pdf

³³ Riska novērtēšanas kritērijus skatīt Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumu Nr.10372.pielikumā.

Tomēr, ja runā par bērniem, kuri pilnībā vai uz laiku ir zaudējuši vecāku aprūpi, alternatīvas aprūpes sistēmas pamatā primāri būtu jābūt bērna palikšanai savas paplašinātās ģimenes lokā, nezaudējot saikni ar radniekiem, ikdienas dzīvi un atbalsta sistēmām t.i. *aizbildnībā*. Šajā gadījumā pašvaldībai būtu jānodrošina atbalsta pakalpojumi aizbildņiem – atbalsta grupas, individuālais atbalsts, apmācības, sociālais darbs ar ģimeni un bērniem.

Kā otrs nozīmīgākais elements šajā sistēmā ir *audžuģimene*, kas ir starptautiski atzīts par visatbilstošāko ģimenes vides ekvivalentu bez vecāku gādības palikušam bērnam.

Sistēmas trešo elementu veido *ģimeniskai videi pietuvināti alternatīvās aprūpes pakalpojumi*. Šajā gadījumā bērna aprūpe tiek organizēta mazās grupās, atbilstoši bērna individuālajām vajadzībām un bērna labākajām interesēm ar vienu vai vairākiem aprūpes speciālistiem, kas pilda vecāku funkcijas. Tādējādi šai aprūpes formai jāveicina ģimeniska sajūta un jānodrošina individuāla pieeja. Atšķirībā no iepriekš nosauktajām šī aprūpes forma tiek organizēta speciāli izveidotās ģimenes tipa mājvietās, nelielās bērnu grupās. Ārpus Latvijas šis pakalpojums bieži tiek izmantots, ja nav pietiekams audžuģimeņu skaits un vienlaicīgi bērnam nav iespējas dzīvot ģimenē. Dažkārt iezīmējas sasaiste ar specifiskām bērnu grupām, kurām neesot piemērota dzīvošana audžuģimenē. Tā, piemēram, daudzās Eiropas valstīs bērniem, kuri ir vecāki par 15 gadiem, neizmanto audžuģimeņu pakalpojumus, bet ĢVPP – „jauniešu mājas”.

Par pēdējo alternatīvās aprūpes sistēmas elementu var uzskatīt pakalpojumus *bērna atbalsta centrā*³⁴(angļu v. ekvivalents *residential care*), kuri būtu jānodrošina visretāk, vismazākajam bērnu skaitam un tikai īpašos gadījumos. Tie tiek nodrošināti gadījumos, kad bērna ikdienas dzīves un labsajūtas nodrošināšanai nepieciešama dažādu speciālistu sadarbība, intensīva psihiskās, fiziskās vai garīgas veselības aprūpe un/vai diennakts novērošana, vai konstatēta bērna fizisko, psihisko, garīgo un uzvedības traucējumu kompleksitāte. Bērna atbalsta centru pakalpojumus raksturo laikā ierobežotas uzturēšanās iespēja, regulāra bērna stāvokļa izmaiņu izvērtēšana, neliels bērnu skaits, liels speciālistu skaits uz vienu bērnu (7 un vairāk) un specializācija konkrētas problēmu grupas risināšanai. Pakalpojums var tikt organizēts kā specializētas programmas (piem., terminēta atbalsta programma pusaudžiem ar jauktu problemātiku: GRT un atkarība; terminēta psihosociālo pakalpojumu programma seksuāli agresīviem bērniem u.c.). Vairākās Eiropas valstīs kā šī alternatīvās aprūpes pakalpojuma veids tiek nodrošināti pakalpojumi tranzīta centros (ar dažu dienu uzturēšanos, piem., migrācijas laikā nozaudētiem, pazudušiem bērniem, ielu bērniem). Šāda tipa alternatīvās aprūpes pakalpojumiem ir jābūt maksimāli pielāgotiem bērnu tiesībām, vajadzībām un interesēm, kā arī jāorientējas uz to pagaidu raksturu, pēc iespējas ātrāk meklējot patstāvīgus risinājumus bērna aprūpei ģimenes vidē.

³⁴Sociālās aprūpes pakalpojums ar dzīvesvietas nodrošināšanu (līdz 6 mēnešiem).

2. Esošās situācijas apraksts

Nodaļā raksturota esošā situācija Liepājas BSAC – institūcijas izvietojums un pieejamība, Liepājas BSAC darbības vēsture, informācija par Liepājas BSAC esošajiem bērniem un personāla resursiem, kā arī esošās infrastruktūras funkcionālā pielietojuma analīze un informācija par institūcijas pēdējo gadu (2014.-2016.) budžetu.

2.1. Liepājas BSAC izvietojums

Liepāja ir viena no divām Kurzemes reģiona republikas nozīmes pilsētām un robežojas ar Nīcas un Grobiņas novadiem. Liepājas platība ir 60,4 km².³⁵ Pēc PMLP datiem deklarēto iedzīvotāju skaits Liepājā uz 01.01.2017. ir 74 676.³⁶ Liepājas BSAC atrodas Labraga ielā 11, Liepājā, tās mikrorajonā Zaļā Birze.

Visi bērniem nepieciešamie veselības aprūpes, SBSP, sadzīves pakalpojumi, izglītības un brīvā laika pavadīšanas iespējas ir pieejamas **turpat Liepājā**. Pieejamo pakalpojumu klāsts ir atbilstošs VARAM noteiktajam pakalpojumu “grozam” pa apdzīvotu vietu grupām.³⁷

Liepājā ir desmit **veselības aprūpes** iestādes,³⁸ no kurām Liepājas reģionālā slimnīca ir Liepājas BSAC vistuvākā. Slimnīcā pieejamas plaša speciālistu loka konsultācijas un dienas stacionārs.

SBSP bērniem sniedz Liepājas Sociālais dienests un NVO. Sociālais dienests nodrošina sociālo rehabilitāciju (bērniem, kuri cietuši no vardarbības, atkarīgi no psihoaktīvām vielām), aprūpi mājās, dienas aprūpes centru visu vecumu personām ar GRT, kā arī Portridžas mācībsistēmas pakalpojumus un asistenta pakalpojumus (bērniem ar invaliditāti). Savukārt NVO plašā klāstā sniedz sociālo rehabilitāciju bērniem ar GRT un FT, atbalstu vecākiem ar bērniem. Robežpašvaldībās – Nīcas un Grobiņas novadā - SBSP bērniem nodrošina pašvaldību sociālais dienests.

Liepājā ir plašs **sadzīves pakalpojumu klāsts**. Liepājas BSAC tuvumā atrodas pārtikas veikals, aptieka; tuvāk pilsētas centram pieejamas arī pasta nodaļas, frizētavas, bankas, bankomāti, kā arī apģērbu un rūpniecības preču veikali.

Liepājā ir vairāki desmiti **izglītības iestāžu**: 22 pirmsskolas izglītības iestādes³⁹, 5 sākumskolas un pamatskolas, 10 vidusskolas, 10 augstākās un profesionālās izglītības iestādes. Interesu izglītība ar plašu programmu klāstu Liepājā tiek īstenota gan skolās, gan nevalstiskajās organizācijās, kā arī Bērnu un jaunatnes centrā.

35 <https://www.google.lv/maps/place/Liep%C4%81ja/@56.5370561,20.8984009,11z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x46faa7d278ba642d:0x400cfd68f2fe80!8m2!3d56.5046678!4d21.010806?hl=en>

36 PMLP. Latvijas iedzīvotāju skaits pašvaldībās uz 01.01.2017.

http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/documents/iedzivotaju%20re%C4%A3istrs/07022017/ISPV_Pasvaldibas_iedzivotaju_skaits_paga_sti.pdf

37 <http://www.varam.gov.lv/lat/pol/ppd/?doc=20773>

38 SIA „Liepājas reģionālā slimnīca”; VSIA „Piejūras slimnīca”; SIA „Vecliepājas primārās veselības aprūpes centrs”; SIA „Jaunliepājas primārās veselības aprūpes centrs”; Liepājas Medicīnas centrs; SIA „L. Atiķes Doktorāts”; Dzērves Doktorāts; Liepājas Olimpiskā centra Medicīnas centrs;

SIA „Liepājas reģionālā slimnīca” filiāle Zobārstniecības poliklīnika; „Mans Doktorāts”.

39 <http://www.lip.lv/c187/pirmsskolas-izglitibas-iestades>

Bērni un jaunieši **brīvo laiku** var pavadīt kādā no Liepājas bērnu un jaunatnes centra četrām filiālēm: „Spārni”, „Vaduguns”, „Laumiņa” vai „Jauniešu māja”.⁴⁰ Atbilstošus kultūras pasākumus nodrošina, piemēram, Liepājas olimpiskais centrs, Centrālā zinātniskā bibliotēka, Liepājas muzejs, Tautas mākslas un kultūras centrs, Leļļu teātris, Liepājas teātris, Liepājas Latviešu biedrības nams.

Lai gan Liepājas BSAC ir izvietots ārpus pilsētas centra, secināms, ka piekļuve daudzveidīgiem pakalpojumiem bērniem ir ērta, jo pilsētas robežās ir pieejami visi nepieciešamie veselības aprūpes, SBSP, sadzīves pakalpojumi, kā arī izglītības un brīvā laika pavadīšanas iespējas.

2.2. Liepājas BSAC pieejamība

Liepājas BSAC atrodas pilsētas teritorijā, bet ne tās centrā. Iebraukt Liepājā iespējams pa diviem valsts galvenajiem autoceļiem - A9 (Rīga (Skulte)–Liepāja) un A11 (Liepāja–Lietuvas robeža (Rucava)). Liepājas pilsētas ielas ir salīdzinoši labā stāvoklī, asfaltētas, daudzviet ceļa zīmju un apgaismes stabi ir marķēti ar kontrastējošas krāsas lentām, galvenajos krustojumos luksofori ir aprīkoti ar skaņas signālu un taktilām norādēm, kā arī gājēju ietves pilsētas galvenajās ielās ir ar brīdinošu, atšķirīgu reljefa segumu, kas atbilst Universālā dizaina principiem, un tādējādi palīdz pēc iespējas saglabāt un nodrošināt personas, tai skaitā bērnu, patstāvību pārvietojoties.

Nokļūšana uz pilsētas centru un atgriešanās Liepājas BSAC ar **sabiedrisko transportu** ir salīdzinoši ērta, jo autobusi kursē ar 10-20 minūšu intervālu, bet attālums līdz sabiedriskā transporta pieturvietai ir ~200 metri. Sabiedriskā transporta autobusi Liepājā ir pielāgoti cilvēkiem ar kustību un redzes traucējumiem.

2.3. Īsa Liepājas BSAC darbības vēsture

Liepājas BSAC dibināts 1991. gadā un tā dibinātājs un pašreizējais pārraudzītājs ir Liepājas pilsētas pašvaldība. Jau sākotnēji Liepājas BSAC ēka ir celta ar mērķi sniegt ilgstošu sociālo aprūpi un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu ar izmitināšanu abu dzimumu bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem (reģistrācijas Nr.125). Sākotnēji plānotais vietu skaits bijis 120. Liepājas BSAC telpās 2008. gadā tika izveidota „jauniešu māja” meitenēm, savukārt 2011. gadā – „jauniešu māja” zēniem. Liepājas BSAC reģistrēta patversme (reģ. Nr. 409)⁴¹ bez vecāku gādības palikušiem bērniem un bāreņiem 2 – 18 gadu vecumā un krīzes situācijā nonākušām personām.

Neskatoties uz to, ka saskaņā ar SPSR datiem, Liepājā ir divas „jauniešu mājas” (2008. gadā izveidota „jauniešu māja” meitenēm, 2011. gadā – zēniem), tās atrodas Liepājas BSAC telpās un pieejamās vides un organizācijas noteikumu dēļ pēc būtības pašlaik nav uzskatāmas par ģimeniskai videi pietuvinātiem pakalpojumiem. Tomēr darbinieku sniegtā informācija liecina, ka abās „jauniešu mājās” daļēji uzsākta vides pārkārtošana, palielināta pašu jauniešu atbildība par ikdienas dzīves organizēšanu un nepieciešamības gadījumā jauniešiem tiek nodrošināts atbalsts problemātisku situāciju risināšanā.

40 <http://www.lip.lv/c189/interesu-izglitibas-iestades/>

41 Labklājības ministrija. Sociālā apdrošināšana. Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs. <https://www.lm.gov.lv/text/1047>

Bērnu skaita izmaiņas Liepājas BSAC

Bērnu skaits Liepājas BSAC ir samazinājies no 58 bērniem 2014. gadā līdz 33 bērniem 2016. gada 31.decembrī. Visbiežākais bērnu izstāšanās iemesls 2014. gadā bija nonākšana audžuģimenē, 2015. gadā - atgriešanās bioloģiskajā ģimenē, savukārt 2016. gadā - patstāvīgas dzīves uzsākšana. Audžuģimenē un aizbildnībā nonākušo bērnu skaits 2015. un 2016. gadā bijis neliels. Iespējamais izskaidrojums saskaņā ar Liepājas pašvaldības sniegto informāciju, ka Liepājas bāriņtiesa biežāk pievēršas atbilstošu aizbildņu vai audžuģimenes meklējumiem pirms bērna ievietošanas BSAC.

Tabula 1

Liepājas BSAC bērnu skaita izmaiņas un izstāšanās iemesli 2014.-2016. gadā

Gads	2014	2015	2016
Liepājas BSAC bērnu kopskaits gada 31.decembrī	58	43	33
Uzņemti	25	9	13
Izstājušies, t.sk.	24	21	22
<i>atgriežoties pie vecākiem</i>	5	10	0
<i>nonākot audžuģimenē</i>	11	1	3
<i>adoptēti Latvijā</i>	0	0	0
<i>adoptēti uz ārvalstīm</i>	2	0	0
<i>nonākot aizbildnībā</i>	0	3	2
<i>uzsākot patstāvīgu dzīvi</i>	6	6	15
<i>pārvietojot uz citu bērnu sociālās aprūpes centru</i>	0	0	2

Avots: Liepājas BSAC sniegtā informācija

Uzņemto bērnu skaita samazināšanās tendences pamatā varētu būt preventīvie pasākumi, kas tiek veikti, lai mazinātu bērnu no riska ģimenēm nonākšanu ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās. Atzinīgi vērtējams ģimenes asistenta pakalpojums, kura mērķis ir nodrošināt ģimenei atbalstu un apmācību sociālo prasmju apgūšanā, bērnu aprūpē un audzināšanā, kā arī mājsaimniecības vadīšanā. Papildus tam Liepājas pašvaldībā ir attīstīts arī sociālais darbs ar riska ģimenēm un bērniem.

Liepājas Sociālais dienests informē, ka pašvaldībā norit intensīvs darbs ar bērnu **bioloģiskajiem vecākiem, kam ir pārtrauktas aizgādības tiesības**, tomēr Liepājas BSAC darbinieki norāda, ka darbs ar bioloģiskajām ģimenēm ir nepietiekams vai zemas efektivitātes, ko apliecina bioloģiskajā ģimenē atgriezto bērnu skaita dinamika.

Vidējais klientu uzturēšanās ilgums institūcijā visā Liepājas BSAC darbības laikā ir divi gadi.⁴²

42 Liepājas BSAC sniegtā informācija 2017. gada 12. aprīlī

2.4. Informācija par Liepājas BSAC esošajiem bērniem

Liepājas BSAC 2017. gada 12. aprīlī ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu saņēma 36 bērni⁴³ – 16 meitenes un 20 zēni, t.sk. 22 bērni ievietoti no 6 ģimenēm, kuras audzina 2 un vairāk bērnus. Puse bērnu ir pusaudži un trešā daļa vecumā no 7-11 gadiem. Esošo bērnu uzturēšanās laiks institūcijā ir no viena mēneša līdz vienpadsmit gadiem, bet lielākā daļa no tiem institūcijā uzturas jau trīs līdz četrus gadus (skatīt 2. tabulu). Vairums bērnu – 29 pašlaik iegūst pamatizglītību.

Tabula 2

Liepājas BSAC bērnus raksturojošie rādītāji

	Bērnu skaits
Dzimums	
	<i>Sieviete</i> 16
	<i>Vīrietis</i> 20
Vecums	
	<i>0-11 mēneši</i> 1
	<i>1-3 gadi</i> 1
	<i>4-6 gadi</i> 4
	<i>7-11 gadi</i> 12
	<i>12-17 gadi</i> 18
Tautība	
	<i>Latviešu tautība</i> 35
	<i>Krievu tautība</i> -
	<i>Romu tautība</i> -
	<i>Cita tautība</i> 1
Reliģiskā piederība	
	<i>Ir</i> -
	<i>Nav</i> 36
Atkarības	
	<i>Ir</i> 11
	<i>Nav</i> 20
Izglītības līmenis	
	<i>Bērns līdz 4 gadu vecumam, neapmeklē pirmsskolas izglītības iestādi</i> 1
	<i>Apmeklē pirmsskolas izglītības iestādi</i> 4
	<i>legūst sākumskolas izglītību</i> 13
	<i>legūst pamatizglītību</i> 16
	<i>legūst vidējo izglītību</i> 2
Bērnu uzturēšanās ilgums Liepājas BSAC	
	<i>līdz 3 mēnešiem</i> 4
	<i>4 -11 mēneši</i> 9
	<i>1-2 gadi</i> 8
	<i>3-4 gadi</i> 12

43 Liepājas BSAC sniegtā informācija 2017. gada 12. aprīlī

	Bērnu skaits
5 gadi un vairāk	2
nav informācijas	1
Invaliditāte	
Ir	1
Nav	35

Avots: Liepājas BSAC sniegtā informācija

Pirms nonākšanas Liepājas BSAC 31 bērns ir dzīvojis bioloģiskajā ģimenē, trīs bērni ir bijuši aizbildnībā, viens audžuģimenē un viens pārvietots no dzemdību nama. Visi Liepājas BSAC bērni uzņemti no Liepājas pašvaldības. Biežāk norādītais iemesls bērnu nonākšanai Liepājas BSAC ir bērna pamešana novārtā un vardarbība ģimenē. Pašlaik septiņi Liepājas BSAC bērni komunicē ar bioloģiskajiem vecākiem bieži, deviņi - reti, bet viņi tiek ar citiem ģimenes locekļiem vai radniekiem. Pārējie 20 bērni netiekas un nekontaktējas ar bioloģiskajiem vecākiem, tomēr trīs no tiem kontaktējas ar citiem radniekiem, viesģimeni vai uzticības personu.

Projekta ietvaros no 2017. gada 11.janvāra līdz 26.janvārim tika veikta 27 Liepājas BSAC bērnu individuālo vajadzību izvērtēšana. Tās laikā izvērtējumos identificēts, ka bērniem būtu nepieciešami šādi pakalpojumi: terapeitiskā audžuģimene - 4, audžuģimene vienas ģimenes bērniem – 11, "jauniešu māja" – 10, ĢVPP – 2 bērniem. Lielākajai daļai bērnu rekomendētas sociālās rehabilitācijas nodarbības sadzīves, pašaprūpes, saskarsmes un sadarbības prasmju uzlabošanai, kā arī nodarbinātības pasākumi, brīvā laika nodarbības, specializētu ārstu konsultācijas un veselību stimulējošas terapijas (detalizētu bērnu individuālo vajadzību sarakstu skatīt 1. pielikumā), kas daļēji jau tiek nodrošinātas.

2.5. Informācija par Liepājas BSAC personāla resursiem

Liepājas BSAC vadītāja institūcijā strādā astoņus gadus un visu šo laiku pilda vadītājas pienākumus. Vadītājai ir augstākā izglītība.

2017. gada 12. aprīlī Liepājas BSAC bija 36 darbinieki, no tiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas personāls – 23⁴⁴, saimnieciskais personāls- 12⁴⁵, administrācijas personāls – 1 vadītāja. **Bērnu aprūpē un rehabilitācijā iesaistīto darbinieku skaits uz vienu bērnu ir 0,64 darbinieki⁴⁶.**

Liepājas BSAC darbinieki ir vecumā no 27 līdz 66 gadiem, bet to vidējais vecums ir 49 gadi.

44 22 slodzes

45 10,75 slodzes

46 0,61 slodze

Tabula 3

Liepājas BSAC darbinieku vecums

Personāls	Gadi				
	20-30	31-40	41-50	51-60	61+
Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas personāls	2	3	6	9	3
Saimniecības personāls	-	3	-	7	2
Administrācijas personāls	-	-	1	-	-
Darbinieki kopā	2	6	7	16	5

Avots: Liepājas BSAC sniegtā informācija

21 darbinieks ir ieguvis augstāko izglītību, 16 - vidējo vai vidējo profesionālo izglītību un 3 darbinieki - pamatizglītību. Detalizētu informāciju par personāla amatiem un izglītības līmeni skatīt 4. tabulā.

Tabula 4

Liepājas BSAC personāla profesijas un izglītības līmenis

Darbinieka amats	Darbinieku skaits	Izglītības līmenis		
		Augstākā	Vidējā/ vidējā profesionālā	Pamata
Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas personāls:	25	19	5	1
Sociālais darbinieks	5	5		
Sociālais audzinātājs	4	3	1	
Sociālais pedagogs	1	1		
Sociālais aprūpētājs	1	1		
Aprūpētājs	10	6	3	1
Psihologs	1	1		
Medicīnas māsa	1	1		
Saimniecības personāls:	13	1	10	2
Saimniecības vadītājs	1		1	
Noliktavas pārzinis	1		1	
Ēku un apsaimniekojamās teritorijas pārzinis	1			1
Virtuves vadītājs	1		1	
Pavārs	1		1	
Virtuves darbinieks	2		2	
Dežurants	2	1	1	
Sētnieks	1		1	
Apkopējs	1			1
Mikroautobusa vadītājs	1		1	
Administrācijas personāls:	1	1		
Liepājas BSAC vadītājs	1	1		

Avots: Liepājas BSAC sniegtā informācija

Saskaņā ar darbinieku sniegto informāciju 27 darbinieku amats ir palicis nemainīgs visu Liepājas BSAC nostrādāto laiku un personāla vidējais darba stāžs ir deviņi gadi. Darbinieku sadalījumu pēc darba stāža skatīt 5. tabulā.

Tabula 5

Liepājas BSAC darbinieku darba stāžs

Personāls	Gadi						
	>1	1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30
Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas personāls	3	7	5	3	-	3	2
Saimniecības personāls	1	4	2	2	3	-	-
Administrācijas personāls	-	-	1	-	-	-	-
Darbinieki kopā	4	11	8	5	3	3	2

Avots: Liepājas BSAC sniegtā informācija

30 Liepājas BSAC darbinieki ir deklarēti Liepājā, 2 – Priekules novadā un pa vienam Grobiņas, Pāvilostas, Durbes un Rucavas novados.

Sarunās ar Liepājas BSAC darbiniekiem noskaidrots, ka daļa darbinieku uzskata sevi par atbilstoši kvalificētiem un papildu apmācības viņiem nav nepieciešamas, savukārt, daļa darbinieku ir gatavi mācīties un paaugstināt kvalifikāciju. Lielākā daļa sarunas dalībnieku izteica vēlmi strādāt SBSP bērniem un jauniešiem. Precīzākus datus par darbiniekiem nepieciešamo apmācību tēmām vai pārkvalifikācijas vajadzībām (skatīt 6. pielikumu) nav iespējams norādīt, jo darbinieku aptaujas anketas (3. pielikums) ir aizpildījis 21 darbinieks no 36.

Ņemot vērā darbinieku izglītības līmeni, izteiktās prognozes par tālāko nākotni (nevēlas strādāt ĢVPP), darbinieku skaits, kuriem ir nepieciešama pārkvalifikācija/apmācība ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem ĢVPP nodrošināšanai, t.sk. darbam ar jauniešiem "jauniešu mājā"- 21.

2.6. Liepājas BSAC esošās infrastruktūras un funkcionālā pielietojuma analīze

Liepājas BSAC ir Liepājas pilsētas pašvaldības īpašums, kurā ietilpst zemes gabals⁴⁷ 31 100 m² platībā, divstāvu dzīvojamā ēka 7250m² platībā ar divām palīgēkām. Ēkas tehniskā stāvokļa novērtēšanai veikta infrastruktūras vizuālā apsekošana.

Tabula 6

Liepājas BSAC infrastruktūras stāvokļa analīze

Teritorijas labiekārtojums		Būves daļas		Iekšējie inženiertīkli un iekārtas
Stāvoklis		Stāvoklis		Stāvoklis
Apmierinošs	Neapmierinošs	Apmierinošs	Neapmierinošs	Neapmierinošs
<ul style="list-style-type: none"> Teritorijā esošais dīķis ir kvalitatīvi nožogots. Brauktuves 	<ul style="list-style-type: none"> Piegādes rampai nav nožogojuma vai brīdinājuma zīmes par 	<ul style="list-style-type: none"> Ēkas apmales pamatu un pamatnes tehniskais stāvoklis – apmierinošs. 	<ul style="list-style-type: none"> Nav tehniski pareizi veikti ēkas siltināšanas darbi – apmetuma siets ir neatbilstošas kvalitātes un tas nav līmjavā. Rezultātā visai ēkas fasādei ir 	<ul style="list-style-type: none"> Ēkā ir dažādu jaudu sildelementi, kas neveicina racionālu energoefektivitāti.

47 Kadastra apzīmējums 1700 014 0333.

Teritorijas labiekārtojums		Būves daļas		lekšējie inženiertīkli un iekārtas
Stāvoklis		Stāvoklis		Stāvoklis
Apmierinošs	Neapmierinošs	Apmierinošs	Neapmierinošs	Neapmierinošs
<p>tehniskais stāvoklis ir apmierinošs.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ir ierīkots jauns sporta laukums. 	<p>paaugstinājumu, no tās netiek pienācīgi novadīts lietus ūdens.⁴⁸</p> <ul style="list-style-type: none"> • Esošie bērnu rotaļlaukumi (izņemot jaunizveidoto), atpūtas laukumi un sporta laukumi netiek izmantoti un nav demontēti. • Vidē ir sastopami vairāki traumu bīstami faktori – iekšpagalmā neaizbērtas bedres, nedemontēti veco nojumju pamati un neizmantošs pagrabs (skatīt 3.attēlu). 	<ul style="list-style-type: none"> • Nesošo sienu, ailu siju un pārsedžu tehniskais stāvoklis ir apmierinošs, nav redzamu defektu. • Jumta nesošā konstrukcija un jumta klājs ir apmierinošā tehniskā stāvoklī. • Avārijas izejas kāpnes ir pietiekami drošas no vides aizsardzības viedokļa - kāpņu laukumi un margas ir nožogotas, papildus drošībai nepieciešams uzstādīt borta lentu kāpnēm un balkoniem. • Vestibila kāpņu tehniskais stāvoklis ir apmierinošs. • Logi – plastmasas rāmja, divu stiklu pakešu, ārdurvju, iekšdurvju materiāls – plastmasas un koka pildītu. To tehniskais stāvoklis – apmierinošs. • Iekšējā apdare ir apmierinošā tehniskā stāvoklī. • Higiēnas telpas un tualetes telpu stāvoklis ir apmierinošs. 	<p>novērojami ārējās apdares bojājumi, kuri ietekmē ēkas energoefektivitāti (skatīt 2.attēlu)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepietiekams ēkas apmales kritums. Starp apmali un cokolu nav pienācīgi izravēta zāle⁴⁹. • Nav nosegti jumta vēdināšanas aeratori. • Jumta parapetu skārda pārsegumam nav pieļaujamās nobīdes (5 – 7cm) no fasādes, rezultātā, nepareizas lietus ūdens novadīšanas dēļ tiek bojāts fasādes siltinājums (skatīt 4.attēlu). • Ēkai nav nodrošināta vides pieejamība. • Nevienāds pakāpienu augstums gan iekšējām, gan ārējām kāpnēm. • Iekšpagalmā konstatēts lietus ūdens novadsistēmas defekts, kā rezultātā tiek novadīts ūdens uz ēkas pamatiem. • Ēku bloku starpā, kur kādreiz bijusi stikla siena, bet šobrīd ķieģeļu mūrējums, nepieciešams ievietot temperatūras šuvi – radusies plaisa. • Ēkas rietumu pusē ārējām akmens – betona kāpnēm konstatēts traumu bīstams defekts. • Aktu zālē ir iesēdusies grīda un lietus ūdens iedarbības rezultātā bojāti zāles pārseguma paneļi. • Ēkā ir baseins, kurš netiek izmantots⁵⁰. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pagrabstāvā aukstā ūdens cauruļvadiem nav pretkondensāta izolācija un karstā ūdens cauruļvadi nav atbilstoši nosiltināti – vietām vecais siltinājums nav nomainīts pret jaunu. • Siltummezgla telpa piebīvēta ar liekām mantām.⁵¹ • Siltummezgla karstā ūdens cauruļvadi nav siltumaizolēti. • Pagrabstāva telpās, mainot cauruļvadus, bijusi ūdens noplūde. • Otrajā stāvā bojāts kanalizācijas stāvvads. • Ventilācijas sistēma nav darbaspējīga. • Jumta ventilācijas šahtas nav apmierinošā tehniskā stāvoklī – dažās atrodas nevajadzīgi objekti (skatīt 5.attēlu). • Dažās pirmā stāva telpās novērots izteikti sasmacis gaiss, pagraba telpas nav vēdinātas.

48 Līdz 2017. gada 29. jūnijam tika izvietota brīdinājuma zīme par paaugstinājumu.

49 Līdz 2017. gada 29. jūnijam zāle tika izravēta.

50 Saskaņā ar Liepājas BSAC sniegto informāciju baseins ir tehniski nepareizi izbūvēts.

51 Līdz 2017. gada 29.jūnijam siltummezgla telpa tika uzņemta.

Attēls 2

Ēkas siltinājums

Attēls 3

Teritorijas labiekārtojums

Attēls 4

Ēkas fasāde

Attēls 5

Jumta vēdkanāls

Ēkas **vispārējais tehniskais stāvoklis** vērtējams kā apmierinošs. Kopumā ēkai nepieciešama siltumizolētās fasādes atjaunošana, teritorijas labiekārtošana, apkures un ventilācijas sistēmas

pārbūve, neapdzīvoto telpu atjaunošana un jāveic darbības, lai izbūvēto baseinu varētu izmantot. Kopējais būves tehniskais nolietojums⁵² – 30%.

Ēkas **sanitārtehniskais stāvoklis** vērtējams kā apmierinošs – ēkā nav novērots pelējums vai kaitīgo posmkāju un grauzēju klātbūtne vai to esamības pazīmes; katrai grupai ir sava sanitārā telpa ar atbilstošu aprīkojumu; sanitārās telpas ir tīras.

Liepājas BSAC pieejamie **materiālie resursi un aprīkojums atbilst bērnu vajadzībām** - bērnu istabas ir aprīkotas saskaņā ar MK 338 un MK 431. Pagalmā 2017. gadā ir izveidots jauns sporta laukums ar trenāžieriem. **Iekštelpu iekārtojums** nav pietiekami atbilstošs bērnu labākajām interesēm. Istabās trūkst bērnu personīgo mantu, kas padarītu telpas mājīgākas. Sākotnēji Liepājas BSAC telpas bija paredzētas lielam bērnu skaitam, bet tam samazinoties, telpas izskatās tukšas, neapdzīvotas. Vizuāli novērtējot telpas, aprīkojums izskatījās tikai daļēji bērnu vecumposmiem atbilstošs.

Indikatīvais ieguldījumu apjoms esošajā Liepājas BSAC infrastruktūrā, kas identificēts tehniskās apsekošanas laikā, ir 300 EUR/m², kopumā veidojot **2 175 000 EUR**. Veicot rekomendētos uzlabojumus, infrastruktūras uzturēšanas izmaksas varētu samazināties par **30%**, attiecīgi uzturēšanas izmaksas gadā samazinātos no 47 236⁵³ EUR līdz 33 065⁵⁴ EUR.

2.7. Informācija par Liepājas BSAC budžetu

Liepājas BSAC **budžeta ieņēmumus** galvenokārt veido pašvaldības dotācija. 2016.gadā Liepājas BSAC budžeta ieņēmumi bija 458 011 EUR. Savukārt, **izdevumus** 2016. gadā lielākoties veido atlīdzība Liepājas BSAC darbiniekiem un maksājumi par komunālajiem pakalpojumiem un bērnu ēdināšanu.

Laika posmā no 2014. gada līdz 2016.gadam iestādes ieņēmumi samazinājušies par 16%, kā arī izdevumi 2016. gadā pret 2014. gadu samazinājušies par 15%. Gan izdevumu, gan ieņēmumu samazinājums 2016. gadā skaidrojams ar bērnu kopskaita samazināšanos institūcijā. Liepājas BSAC ieņēmumu un izdevumu struktūru un dinamiku pēdējo trīs gadu laikā skatīt 7. tabulā.

Tabula 7

Liepājas BSAC ieņēmumi un izdevumi 2014.-2016. gadā, EUR

Gads	2014	2015	2016
ieņēmumi, t.sk.	542 146	540 534	458 011
<i>Pašvaldību iemaksas</i>	<i>539 399</i>	<i>537 669</i>	<i>458 011</i>
<i>Citi ieņēmumi</i>	<i>2 747</i>	<i>2 865</i>	<i>0</i>

52 Ēkas tehnisko rādītāju un ar tiem saistīto citu ekspluatācijas rādītāju stāvokļa pasliktināšanās pakāpe noteiktā laika momentā attiecībā pret jaunu būvi dabas, klimatisko un laika faktoru ietekmē, kā arī cilvēku darbības vai bezdarbības dēļ (ēkas nolietojums).

53 Liepājas BSAC uzturēšanas izmaksas 2016. gadā.

54 Liepājas BSAC uzturēšanas izmaksas 2016. gadā samazinātas par 30%.

Gads	2014	2015	2016
Izdevumi, t.sk.	535 802	533 583	455 560
<i>Ēdināšanai</i>	58 506	48 847	36 567
<i>Zāļu iegādei</i>	4 254	3 019	2 650
<i>Mīkstā inventāra un mācību līdzekļu iegādei</i>	11 103	10 613	9 142
<i>Biroja preču un inventāra iegādei</i>	7 441	5 677	2 957
<i>Personāla atlīdzības</i>	373 138	375 108	340 222
<i>Komunālie pakalpojumi</i>	47 355	52 685	40 885
<i>Remontdarbiem un materiālu iegādei</i>	8 737	9 061	7 169
<i>Citi ar iestādes darbības nodrošināšanu saistīti izdevumi</i>	25 269	28 573	15 968
Pamatkapitāla veidošana	3 597	4 632	2 451

Avots: Liepājas BSAC sniegtā informācija

Izsakot visus Liepājas BSAC darbības nodrošināšanai, bērnu uzturēšanai un rehabilitācijai izlietos finanšu līdzekļus, 2016. gadā uz vienu bērnu tie veido **11 822 EUR gadā**.⁵⁵

2.8. Sociālais darbs un atbalsts aizbildņiem, audžuģimenēm un adoptētājiem Liepājas pilsētā

2.8.1. Sociālais darbs Liepājas pilsētā

Bērnu skaits, kuri tiek atgriezti bioloģiskajās ģimenēs, katru gadu samazinās, tādējādi secināms, ka ilgtermiņā sociālais darbs ar ģimeni netiek veikts pietiekami efektīvi (skatīt 8. tabulu). Sarunās Liepājas BSAC darbinieki izteica novērojumus, ka bērni no ģimenēm tiek izņemti novēloti, netiek pietiekami veikts preventīvais darbs, lai mazinātu izņemšanas riskus, kā arī samazinās to Liepājas BSAC ievietoto bērnu skaits, kuri satiekas ar saviem vecākiem. Liepājas pašvaldības Sociālā dienesta pārstāvji vērsa uzmanību, ka bioloģiskie vecāki ne vienmēr ir motivēti sadarbībai un savas dzīves situācijas uzlabošanai, lai bērni atgrieztos ģimenē.

Tabula 8

Bērnu skaits Liepājas pašvaldībā, kuru vecākiem ir pārtrauktas un atjaunotas aprūpes tiesības⁵⁶

	2014. gads	2015. gads	2016. gads
Bērnu skaits, kuru vecākiem pārtrauktas aprūpes tiesības	64	43	40
Bērnu skaits, kuru vecākiem atjaunotas aprūpes tiesības	24	13	6
Atjaunotās aprūpes tiesības	38%	30%	15%

⁵⁵Saskaņā ar Liepājas BSAC Pārskatu par ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu 2016. gadā vidējie izdevumi uz bērnu ir 1 011 EUR mēnesī.

⁵⁶ Liepājas pilsētas Bāriņtiesa, informācija 2017. gada 12. aprīlī.

Ģimeņu skaitam, kuras reģistrētas īslaicīgam un ilgstošam sociālā darba pakalpojumam, pēdējo gadu laikā ir tendence pieaugt: 2014. gadā tās bija 219 ģimenes, 2015. gadā - 224 ģimenes, 2016. gadā 313 - ģimenes.⁵⁷ Līdz 2017.g. jūlijam reģistrētas vairāk nekā 300 jaunas ģimenes, no kurām aptuveni 10% (32) Sociālais dienests devis vērtējumu "augsta riska ģimenes" un līdz ar to 62 bērniem pastāv risks tikt ievietotiem Liepājas BSAC.⁵⁸

Liepājas pilsētas Domes Sociālais dienests **sniedz vairākus SBSP pakalpojumus sociālā riska ģimenēm**: sociālo darbu, sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju⁵⁹.

2.8.2. Atbalsts aizbildņiem, audžuģimenēm un adoptētājiem Liepājas pilsētā

Liepājas pašvaldībā 2017. gada 12. aprīlī bija 129 aizbildņi, 19 audžuģimenes, kas nodrošina pakalpojumu ģimenes vidē bez vecāku gādības palikušiem bērniem un bāreņiem, kā arī 8 adoptētāji un 10 viesģimenes. 2017. gada 6. jūnijā Liepājas audžuģimenēs bija 26 Liepājas un 7 citu pašvaldību bērni. Detalizētu informāciju par aizbildņiem, audžuģimeņiem, adoptētājiem un viesģimeņu skaita izmaiņām skatīt 9. tabulā.

Tabula 9

Aizbildņu, audžuģimeņu, adoptētāju un viesģimeņu skaits Liepājā⁶⁰

	2014. gada 31. decembrī	2015. gada 31. decembrī	2016. gada 31. decembrī	2017. gada 12. aprīlī
Aizbildņu skaits	139	135	127	129
Audžuģimeņu skaits	16	19	19	19
Adoptētāju skaits	17	25	30	8
Viesģimeņu skaits	7	8	10	10

Lai arī valsts nodrošina pabalstus bērna uzturam un aprūpei, atbildību par pienākumu veikšanu un psihologa konsultācijas, Liepājas pašvaldība jau tagad sniedz audžuģimenēm un aizbildņiem papildus finansiālu, materiālu un psihosociālu atbalstu (skatīt 4. pielikumu). Piemēram, Liepājā tiek rīkotas apmācības, atbalsta un pašpalīdzības grupas aizbildņiem un audžuģimenēm.

Audžuģimeņu un aizbildņu skaita palielināšanai Liepājā no 2014. gada Sociālais dienests un bāriņtiesa sadarbībā ar NVO īsteno projektu "Atbalsta sistēmas izveide Latvijas audžuģimenēm, viesģimenēm, adoptētājiem, aizbildņiem". Tā ietvaros organizēta konference un informatīvā kampaņa par bērnu ārpusģimenes aprūpes veidiem, kā arī periodiski publicēti informatīvi raksti presē, veidotas intervijas ar audžuģimenēm sērijā „Patiesie stāsti”. Šī projekta ietvaros īstenotie pasākumi popularizēti publiskajos medijos. Sociālais dienests ir izdevis informatīvu bukletu „Pašvaldības palīdzība audžuģimenei” un mājaslapā ir izvietojis informāciju interesentiem. Kopš 2017. gada saskaņā ar Bāriņtiesas nosūtījumu Liepājas pašvaldība organizē un apmaksā

57 Liepājas pilsētas Domes Sociālais dienests, informācija 2017. gada 13. jūlijā

58 Liepājas pilsētas Domes Sociālais dienests, informācija 2017. gada 13. jūlijā

59 Pasākumus dzīves vietā personām (t.sk. bērniem), kuras cietušas no prettiesiskām darbībām, ir nonākušas krīzes situācijā vai ir atkarīgas; ģimenes asistenti; apmācību programmas "Bērnu emocionālā audzināšana", "Ceļvedis audzinot pusaudzi"; nodarbības prasmju attīstīšanai.

60 Liepājas Bāriņtiesa, informācija 2017.gada 12. aprīlī.

psihologa pakalpojumu, lai nodrošinātu psiholoģisko izpēti topošajām audžuģimenēm, aizbildņiem, viesģimenēm un adoptētājiem.

Savukārt, **sākot ar 2017. gada III ceturksni**, Liepājas pašvaldība plāno izdot publikācijas par esošo audžuģimeņu pieredzi un ievietot informatīvus rakstus portālos www.liepajniekiem.lv, www.facebook.com, kā arī laikrakstā “Kurzemes vārds” un preses izdevumā “Katram liepājniekam”. Liepājas pašvaldība 2017. gadā paredzējusi 1 500 EUR ikgadējai aizbildņu, audžuģimeņu apmācībai un 2 280 EUR dažādu audžuģimeņu atbalstu pasākumu (psihologa konsultācijas, atbalsta grupas, speciālistu asistēšana) turpināšanai pēc OAK fonda finansētā projekta beigām sadarbībā ar Kurzemes Sociālo pakalpojumu centru.⁶¹

Jāsecina, ka līdz šim īstenotie audžuģimeņu, aizbildņu un adoptētāju piesaistes pasākumi pārsvarā ir NVO projektu iniciatīvas. Lai arī regulāri tiek īstenoti pasākumi aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju skaita palielināšanai Liepājā, pēdējos trīs gados nav vērojams būtisks aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju skaita pieaugums. Tas, savukārt, norāda, ka nepieciešams izvēlēties citu pieeju jaunu ģimeņu piesaistīšanai.

Lai jau esošās audžuģimenes, aizbildņi un adoptētāji saņemtu visus nepieciešamos pakalpojumus kvalitatīvai bērnu aprūpei, ir nepieciešams papildus finansējums un atbalsts no pašvaldības. Neskatoties uz to, ka finansējums un atbalsta pakalpojumi uz pašvaldību kopējā fona šķiet apjomīgi (skatīt 4. pielikumu), secināms, ka šīs iniciatīvas nav pietiekami efektīvas. Aizbildņiem, audžuģimenēm un adoptētājiem pirmsadopcijas periodā un uzraudzības periodā būtu nepieciešams papildus atbalsts krīzes situācijās, grupu un individuālas supervīzijas, sociālās rehabilitācijas pakalpojumi ģimenes vidē ievietotajiem bērniem.

61 Liepājas pašvaldības Sociālais dienests, informācija 2017. gada 13. jūlijā.

3. Priekšlikumi Liepājas BSAC reorganizēšanai

Nodaļā sniegti priekšlikumi Liepājas BSAC reorganizēšanai 5 gadu termiņā (līdz 2022.gadam), t.sk. piedāvātas alternatīvas ēkas turpmākai izmantošanai un pielāgošanai, iekļauti iespējamie risinājumi infrastruktūras pielāgojumiem, bērnu pārvietošanai un personāla resursu turpmākai izmantošanai, īstenojamās reorganizācijas laika grafiks ar atbildīgajiem un reorganizācijas veikšanai nepieciešamais finansējums un tā avoti. Priekšlikumi Liepājas BSAC reorganizēšanai primāri vērsti uz bērnu labklājības veicināšanu viņu labākajās interesēs.

3.1. Risinājums Liepājas BSAC ēkas turpmākai izmantošanai

Liepājas BSAC darbinieki un Liepājas pašvaldība ir izteikusi šādas ieceres Liepājas BSAC ēkas turpmākai izmantošanai pēc institūcijas reorganizācijas:

1. alternatīva. Pielāgot un izmantot Liepājas BSAC ēku ar atbilstošu aprīkojumu un teritoriju, t.sk. bērnu sporta laukumu, kas pašlaik tiek būvēts, DSPC vajadzībām (atsevišķas telpas pielāgojot sociālā darba veikšanai, grupu dzīvokļiem, dienas aprūpes centram, pakalpojumu administrēšanai). DSPC tad varētu piedāvāt un nodrošināt šādus sociālos pakalpojumus:

- sociālo darbu ar ģimenēm ar bērniem, pēc iespējas novēršot risku, ka bērni tiktu šķirti no bioloģiskajām ģimenēm un ievietoti ilgstošas sociālās aprūpes institūcijā;
- sociālo aprūpi personām ar GRT dienas laikā (darbdienās) un pārējā laikā dzīvesvietā - grupu dzīvokļos;
- sociālo rehabilitāciju personām ar GRT dienas laikā un pārējā laikā dzīvesvietā - grupu dzīvokļos.

Saskaņā ar Liepājas pilsētas Sociālā dienesta sniegto informāciju, Liepājas BSAC ēkā sociālie pakalpojumi grupu dzīvokļos tiktu plānoti 16 Liepājā deklarētām pilngadīgām personām ar GRT, kas ir izteikušas vēlmi atgriezties dzīvē Liepājā no VSAC "Kurzeme" filiāles "Ilgi". DSPC varētu attīstīt kā pašvaldība, tā viena vai vairākas NVO. Atbilstoši risinājumam un nepieciešamībai būtu jāsakārto ēkas īpašuma tiesību jautājums, piemēram, jānoslēdz nomas vai patapinājuma līgums ar NVO.

2.alternatīva. Pielāgot un izmantot Liepājas BSAC infrastruktūru kopienas atbalsta centra vajadzībām (atsevišķas telpas pielāgojot aktivitātēm dienas centrā, aktivitātēm vecākiem, jauniešiem, jaunlaulātajiem, senioriem). Sadarbībā ar NVO varētu nodrošināt brīvā laika pavadīšanas iespējas dienas centrā (interesešu izglītības nodarbības, ēst gatavošanas nodarbības, sporta aktivitātes, nodarbības baseinā), atbalsta grupas un radošās iniciatīvas pusaudžiem/jauniešiem (teātris, mūzika, filmu vakari), nodarbības jaunajiem vecākiem, apmācības jaunlaulātajiem, aktivitātes senioriem (līnijdejas, vingrošana, nūjošana, angļu valodas kursi, datorapmācības).

3. alternatīva. Iznomāt ēku uzņēmējiem/sociālajai uzņēmējdarbībai (piemēram, ēkā būtu iespējams izveidot ēdināšanas uzņēmumu, pielāgojot esošās virtuves telpas).

4. alternatīva. Pārdot ēku pašvaldības nekustamo īpašumu izsolē un iegūtos līdzekļus izmantot SBSP attīstīšanai.

Esošā Liepājas BSAC infrastruktūra un tai piegulošā teritorija ir pietiekami liela, lai tajā attīstītu plašu pakalpojumu klāstu, tomēr jāņem vērā, ka ir nepieciešami lieli ieguldījumi ēkas pielāgošanai jauniem pakalpojumiem un turpmākai uzturēšanai (skatīt 2.6. apakšnodaļu).

Plānojot ēkas turpmāko izmantošanu, jāņem vērā šādi aspekti:

- lai arī, veicot **2 175 000 EUR** ieguldījumus Liepājas BSAC infrastruktūrā, ēkas uzturēšanas izmaksas varētu samazināties par 30%, tās joprojām būtu augstas – 33 065 EUR/ gadā;
- plānotajiem izdevumiem jābūt samērīgiem ar plānotajiem ieguvumiem;
- jebkurš pakalpojums šajā infrastruktūrā būs ar lielām infrastruktūras uzturēšanas izmaksām un komunālajiem izdevumiem, jo gan apkārtējā teritorija, gan telpas ir plašas.

Pašlaik Liepājā tiek sniegti sociālā darba, sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumi dažādām klientu mērķa grupām, ko nodrošina 30 SBSP sniedzēji 13 vietās (piemēram, sociālais dienests, dienas centrs, grupu dzīvoklis).⁶² Liepājas pašvaldībā ir arī plašas brīvā laika pavadīšanas iespējas bērniem un pieaugušajiem. Pamatojoties uz šo, reorganizācijas plāna izstrādātāji rekomendē Liepājas BSAC ēku iznomāt (3. alternatīva) vai pārdot (4. alternatīva).

3.2. Risinājumi infrastruktūras pielāgojumiem

Turpmāk nodaļā iekļautas Liepājas pašvaldības un Liepājas BSAC darbinieku redzējums un SIA „AC Konsultācijas” speciālistu rekomendācijas infrastruktūras pielāgojumiem, pamatojoties uz MK 338, kā arī rekomendētas darbinieku noslodzes iespējas. Nodaļā izvērtēts arī alternatīvu ekonomiskais pamatojums (detalizētus aprēķinus skatīt 5. pielikumā). Ieguldījumi infrastruktūras atjaunošanai/izveidei un iespējamās izmaksas ir Liepājas pilsētas pašvaldības provizorisks aprēķins, vidējās tirgus cenās Liepājā un Latvijā kopumā, kā arī SIA “AC Konsultācijas” ekspertu pieņēmumos un pieredzē pamatoti.

Saskaņā ar BTAL⁶³ noteikto, **primāri bērna aprūpe būtu nodrošināma bioloģiskajā ģimenē vai ģimenes vidē** (audžuģimenē vai pie aizbildņa). **Tikai gadījumos, kad bērna aprūpe ģimenē, audžuģimenē vai pie aizbildņa nav iespējama, aprūpe ir nodrošināma ĢVPP saskaņā ar bērna individuālajām vajadzībām.**

Saskaņā ar Liepājas pilsētas Bāriņtiesas sniegto informāciju, šobrīd institucionālā aprūpē atrodas 74 Liepājas pašvaldības bērni dažādos Latvijas reģionos, no kuriem 54 uzturas Liepājas pilsētā⁶⁴. Līdz 2017. gada 1. jūlijam bāriņtiesā ir ierosinātas lietas par aizgādības tiesību pārtraukšanu 20 bērnu vecākiem.⁶⁵ Atbilstoši Standartiem (7. standarts) bērna ārpusģimenes

⁶²LM Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs.

⁶³Bērnu tiesību aizsardzības likums. <https://likumi.lv/doc.php?id=49096>

⁶⁴VSAC “Liepāja” – 18 bērni (saskaņā ar VSAC “Liepāja” sniegto informāciju), Īslīces SOS Bērnu ciematā – 6 bērni, Jelgavas SOS jauniešu mājā – 1 bērns, Valmieras SOS Bērnu ciematā – 8 bērni, Kokneses novada Ģimenes atbalsta centrā “Dzeguzīte” – 1 bērns, SIA “Bērnu Oāze” Mākoņkalns – 4 bērni.

⁶⁵Liepājas pilsētas bāriņtiesa. Informācija 2017. gada 14. jūlijā.

aprūpes vietā bērnam ir jābūt iespējai nezaudēt saikni ar savu sociālo vidi (vecvecāki, tantes, tēvoči, draugi, skola, bērnudārzs u.c.). Tāpēc turpmāk ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu nepieciešams plānot tuvāk bērnu ierastajai sociālajai videi – Liepājā.

1. alternatīva– pielāgot un izmantot “jauniešu mājas” pakalpojuma sniegšanai pašvaldības īpašumā esošu dzīvokli Liepājā, Reiņu meža ielā 12. Dzīvoklis atrodas dzīvojamās ēkas 2. stāvā, tā platība ir **214,1m²**.

Saskaņā ar MK 338 44. punktu maksimālais aprūpē esošo bērnu skaits “jauniešu mājā” ir 12. Ņemot vērā Liepājas pašvaldības un Liepājas BSAC darbinieku bažas par aprūpes kvalitāti pakalpojumā ar tik lielu bērnu skaitu, reorganizācijas plāna izstrādātāji rekomendē pakalpojumu nodrošināt **6 (± 2) jauniešiem**.⁶⁶ Tā kā liela daļa aprīkojuma un inventāra vizuāli šķiet nolietota, lietderīgi būtu, veidojot ĢVPP, iepirkt bērna interesēm un vecumam atbilstošu aprīkojumu/ mēbeles.

Iespējamie ieguldījumi infrastruktūrā -**734⁶⁷EUR/m²**.

Kopējās provizoriskās izmaksas, t.sk. personālam, infrastruktūras uzturēšanai, komunālajiem maksājumiem, bērnu uzturam un mīkstā inventāra iegādei– **78 490 EUR/gadā**.

Pakalpojuma izmaksas uz vienu bērnu– **13 081 EUR/gadā**.

2. alternatīva– pielāgot un izmantot ĢVPP sniegšanai pašvaldības īpašumā esošu trīsistabu dzīvokli Liepājā, Vērgales ielā 1. Dzīvoklis atrodas daudzdzīvokļu mājas 1. stāvā un tā platība ir **67m²**.

Saskaņā ar MK 338 39.punktu, “nodrošinot aprūpē esošam bērnam ģimeniskai videi pietuvinātu sociālo pakalpojumu, aprūpē esošo bērnu skaits vienā grupā **nav lielāks par astoņiem bērniem**, izņemot šo noteikumu 43. punktā minētos gadījumus vai ja visi grupā esošie bērni ir brāļi (pusbrāļi) un māsas (pusmāsas)”. Tā kā šis pašvaldības īpašumā esošais dzīvoklis ir ar mazu platību, reorganizācijas plāna izstrādātāji rekomendē šajās telpās plānot aprūpi maksimums **4 bērniem**.

Nepieciešamie ieguldījumi infrastruktūrā – **600 EUR/m²**.

Kopējās provizoriskās izmaksas, t.sk. personālam, infrastruktūras uzturēšanai, komunālajiem maksājumiem, bērnu uzturam un mīkstā inventāra iegādei – **69 254 EUR/gadā**.

Pakalpojuma izmaksas uz vienu bērnu- **17 314 EUR/gadā**.

3. alternatīva – projektēt un būvēt 4 kotedžtipa privātmājas ĢVPP un citu SBSP sniegšanai bērniem. Vienstāvēgas privātmājas varētu būvēt uz pašvaldības īpašumā esošas zemes, paredzot atbilstošu vides pieejamību.

66 Saskaņā ar individuālo vajadzību izvērtējumiem “jauniešu māja” nepieciešama 10 Liepājas pašvaldības jauniešiem.

67 Liepājas pilsētas pašvaldības aprēķini 25.05.2017.

Mājā varētu būt četras līdz sešas bērnu guļamistabas – vismaz 16m² katra (viens līdz divi bērni katrā), viena dzīvojamā istaba (30m²), virtuve (20m²), divi sanitārie mezgli (katrs vismaz 10m²), saimniecības telpas sporta inventāram, velosipēdiem, ziemas apģērbam un apaviem u.c. (20m²), un viena telpa darbiniekam (8m²), katrai ēkai kopā veidojot **līdz 200m²** platību.

1. māja – “Jauniešu māja”

2. un 3. māja – ĢVPP Jaukta vecuma vienas ģimenes/ vairāku ģimeņu bērniem. Katrā mājā, atbilstoši MK 388 39. punktam, varētu nodrošināt **ĢVPP 6 (±2) bērniem**.

4. māja – Ģimenes atbalsta centrs. Ģimenes atbalsta centrā varētu nodrošināt īslaicīgus (līdz 6 mēnešiem) atbalsta pakalpojumus vecākiem ar bērniem krīzes situācijās, nepilngadīgām māmiņām, vienas ģimenes vairākiem bērniem (4-8) līdz tiek piemērota pastāvīga alternatīvā aprūpe. Mājā varētu nodrošināt: sociālā darbinieka un psihologa konsultācijas bērniem ārpusģimenes aprūpē; bioloģisko vecāku un audžuģimenes, aizbildnībā, ĢVPP ievietoto bērnu tikšanos speciālista klātbūtnē; tikšanos ar citiem radniekiem un draugiem; iekārtot telpas sociālajiem darbiniekiem.

Nepieciešamie ieguldījumi infrastruktūrā – **2103⁶⁸ EUR/m²**.

Kopējās provizoriskās izmaksas, t.sk. personālam, infrastruktūras uzturēšanai, komunālajiem maksājumiem, bērnu uzturam un mīkstā inventāra iegādei – **286 859 EUR/gadā**.

Pakalpojuma izmaksas uz vienu bērnu – **11 953 EUR/gadā**.

No identificētajām alternatīvām **reorganizācijas plāna izstrādātāji rekomendē** attīstīt 1. un 3. alternatīvu – izveidot jauniešu māju Reiņu meža ielā 12 un būvēt 4 kotedžtipa mājas, no kurām 1 māja būtu paredzēta jauniešiem, 2 mājas – ĢVPP un 1 māja – ģimenes atbalsta centram. Gadījumā, ja Liepājas BSAC bērnu skaits samazināsies un infrastruktūra nebūs nepieciešama tik lielam bērnu skaitam, rekomendējams plānot infrastruktūru bērnu ar FT aprūpei ĢVPP (integrētās grupas - paredzot mazāku bērnu skaitu un lielāku darbinieku skaitu), veidot specializētas rehabilitācijas programmas jauniešiem ar uzvedības grūtībām un atkarībām, vai izmantošanai audžuģimeņu vajadzībām.

3.3.Liepājas BSAC bērnu pārvietošanas plāns

2017. gada 12. aprīlī Liepājas BSAC uzturējās 36 bērni. Turpmāk analizētas iespējas bērnu pārvietošanai tuvākajos piecos gados (līdz 2022.gada beigām), lai uzlabotu situāciju bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem, kuri šobrīd dzīvo un saņem pakalpojumus Liepājas BSAC.

Sociālo pakalpojumu aģentūras veiktajā pētījumā “Specializētās audžuģimenes - ārpusģimenes aprūpes modeļa attīstība Latvijā” norādīts, ka dzīve institūcijā negatīvi ietekmē gan bērna garīgo, gan fizisko attīstību. Agrīnā vecumā nonākot bērnu aprūpes centros, bērniem tiek apgrūtināta prasme izveidot dabīgu, veselīgu un stabilu piesaisti, kas veido bērna personību.

68 Liepājas pilsētas pašvaldības aprēķini 25.05.2017.

Piedzīvojot šķiršanos no vecākiem, kā arī nesaņemot nepieciešamo uzmanību un rūpes ģimenē, vairumam sociālās aprūpes centros dzīvojošo bērnu tiek traumēta spēja emocionāli piesaistīties, kā rezultātā bērnam veidojas naidis un agresija, nespēja uzticēties, visatļautība.⁶⁹ Tāpēc **primāri Liepājas BSAC bērnu aprūpe būtu nodrošināma bioloģiskajā ģimenē vai ģimenes vidē** (audžuģimenē vai pie aizbildņa). **Tikai gadījumos, kad bērna aprūpe ģimenē, audžuģimenē vai pie aizbildņa nav iespējama, aprūpe ir nodrošināma ĢVPP vai “jauniešu mājā”.**

1. Bioloģiskā ģimene. Atbilstoši Pamatnostādnēs, Standartos, ANO konvencijā un BTAL noteiktajam primāri ir risināms jautājums par Liepājas BSAC bērnu atgriešanos bioloģiskajā ģimenē.

Lai to īstenotu, būtu svarīgi pēc iespējas ātrāk veikt atkārtotu bērna un ģimenes izvērtēšanu, kā arī turpināt sociālo darbu ar ģimenēm, kurās vecākiem ir pārtrauktas, bet nav atņemtas aizgādības tiesības. Pašlaik Liepājas pilsētas Sociālais dienests saskaņā ar normatīviem veic regulāru bioloģiskās ģimenes izvērtēšanu un rehabilitācijas plānu izstrādāšanu⁷⁰, tomēr rekomendējams papildus piesaistīt ģimenes asistentus, atbalsta ģimenes, atbalstu krīzes situācijās (piemēram, krīzes intervences komanda) un pēc nepieciešamības arī speciālistus, lai viņu darba un sniegtā atbalsta rezultātā, uzlabojoties situācijai ģimenē, pēc iespējas vairāk bērni varētu atgriezties pie vecākiem tuvāko divu gadu laikā.

2. Aizbildņi, audžuģimenes, adoptētāji. Saskaņā ar BTAL 27. panta 3. punktu,⁷¹ šķirot bērnu no bioloģiskās ģimenes, bērnam primāri jānodrošina iespēja augt pie aizbildņa ierastajā sociālajā vidē kopā ar personām, ar kurām bērnam ir ciešs kontakts un piesaiste, audžuģimenē vai pie adoptētāja (juridiski brīvajiem bērniem).

Šobrīd Latvijā procentuāli lielākais skaits bērnu ir nodoti aizbildnībā pie vecvecākiem. Citu Eiropas valstu (piemēram, Lietuva, Grieķija, Itālija) pieredze liecina, ka kopīgās diskusijās, kurās piedalās visas bērnam pietuvinātās personas, tiek rasti iepriekš neparedzami risinājumi, veidota sadarbība un atbalsts plašākās ģimenes ietvaros, lai novērstu bērna nonākšanu institūcijā un nodrošinātu aprūpi ģimenē-paplašinātā aizbildnībā. Lai nodrošinātu bērniem aprūpi **paplašinātā aizbildnībā**, būtu nepieciešams apzināt un uzrunāt visu bērnam pietuvināto personu loku (kaimiņus, skolotājus, draugu vecākus, u.c.) un organizēt augstāk minētās kopīgās diskusijas. Pēc aprūpes aizbildnībā uzsākšanas būtu jāturpina sniegt atbalstu bērnam, aizbildnim un ģimenei kopumā. Gadījumā, ja tomēr bērnus nav iespējams atgriezt bioloģiskajā ģimenē vai nodrošināt aprūpi aizbildnībā, bērniem būtu jāpiemeklē audžuģimene vai adoptētāji.

Ja tuvāko divu gadu laikā nav iespējams īstenot nevienu no iepriekš minētajām bērna aprūpes iespējām ģimenes vidē, jārod risinājums, lai bērnus pārvietotu uz ĢVPP un pusaudžus - uz „jauniešu māju”. Pārvietošanas plāns izstrādāts 36 bērniem, kas pašlaik uzturas Liepājas BSAC.

69 Sociālo pakalpojumu aģentūra. “Specializētās audžuģimenes - ārpusģimenes aprūpes modeļa attīstība Latvijā”, <http://www.krize.lv/petijums-par-latvijas-audzugimenem/>

70 Liepājas pilsētas domes Sociālā dienesta sniegtā informācija.

71 Bērnu tiesību aizsardzības likums. <https://likumi.lv/doc.php?id=49096>

Tālāk secīgi rakstīts par visām iespējām pārvietot Liepājas BSAC bērnus un nodrošināt tiem pakalpojumus ĢVPP vai “jauniešu māja”.

3. “Jauniešu māja”. Esošās “jauniešu mājas” Liepājas BSAC telpās pieejamās vides un organizācijas noteikumu dēļ pēc būtības pašlaik nav uzskatāmas par ģimeniskai videi pietuvinātiem pakalpojumiem, tāpēc, lai pēc iespējas ātrāk (tuvāko mēnešu laikā) Liepājas BSAC pusaudžiem nodrošinātu alternatīvu aprūpi “jauniešu mājās”, nepieciešams plānot un īstenot darbības esošo „jauniešu māju” darbības pilnveidošanai vai pārkārtošanai.

2019. gada III ceturksnī, kad provizoriski varētu būt izveidota “jauniešu māja” Reiņu meža ielā 12, pakalpojums būtu nepieciešams 7 jauniešiem, kas 2017. gadā ir 12-15 gadus veci (neskaitot bērnus, kas atrodas aprūpē ASV).

Iespējams, daļai Liepājas BSAC bērnu, kas 2022. gadā būs pusaudži, būs nepieciešams specializētās “jauniešu mājas” pakalpojums jauniešiem ar atkarībām. Tādā gadījumā jauniešiem varētu nodrošināt pakalpojumu vienā no kotedžtipa mājām.

4. ĢVPP. Saskaņā ar BTAL 27. panta 3¹ punktu “ārpusģimenes aprūpi bērnu aprūpes iestādē nodrošina, ja aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē nav piemērota konkrētam bērnam”,⁷² piemēram, vienlaicīgi 10 vienas ģimenes bērniem vai gadījumos, kad jauniešiem ir izteiktas uzvedības problēmas.

Pieņemot, ka līdz 2023. gada sākumam pilngadību būs sasnieguši 13 bērni un 1 bērns no Liepājas BSAC izstāsies kopā ar pilngadīgo māti, ĢVPP vienā kotedžtipa mājā būs nepieciešams 7 vienas ģimenes jaukta vecuma bērniem, otrā kotedžtipa mājā – 6 divu ģimeņu bērniem.

10.tabulā apkopota informācija par bērnu pārvietošanas iespējām, ņemot vērā bērnu vecumu, ģimenes saites un Liepājas pilsētas pašvaldības plānotos infrastruktūras pielāgojumus (skatīt 3.2. nodaļu).

Tabula 10

Liepājas BSAC bērnu pārvietošanas plāns

Bērnu pārvietošana	Bērnu skaits
2017.-2019. gada III ceturksnis	
Bioloģiskā ģimene	pēc iespējas
Aizbildnība	pēc iespējas
Audzūģimene	vismaz 6 bērni vecumā līdz 7 gadi pārējie 30 bērni – pēc iespējas
Adopcija	Visi juridiski brīvie Liepājas BSAC bērni
2019. gada IV ceturksnis	
Ģimenes vide	pēc iespējas
“Jauniešu māja” Reiņu meža ielā 12	7 ⁷³
2022. gada I-IV ceturksnis	
Ģimenes vide	pēc iespējas

72 Bērnu tiesību aizsardzības likums. <https://likumi.lv/doc.php?id=49096>

73 Jaunieši, kam 2017. gadā ir 12-15 gadi, neskaitot bērnus, kas atrodas aprūpē ASV.

Bērnu pārvietošana	Bērnu skaits
2023. gada sākumā būs sasnieguši pilngadību	13+1 (bērns kopā ar pilngadīgo māti)
ĢVPP jaukta vecuma dažādu ģimeņu bērniem, t.sk.	6
1. ģimene	4
2. ģimene	2
ĢVPP jaukta vecuma vienas ģimenes bērniem	7
2023. gadā – “Jauniešu māja” kotedžtipa mājā	7

Darbinieku noslodze iespējamās alternatīvās

Saskaņā ar MK 338 2.2. punktu “nepieciešamo darbinieku skaitu nosaka sociālo **pakalpojumu sniedzēja institūcijas vadītājs** vai augstāka institūcija, pamatojoties uz sociālo pakalpojumu sniedzēja institūcijas vadītāja priekšlikumu”. Pamatojoties uz šiem MK noteikumiem, reorganizācijas plāna izstrādātāji rekomendē pakalpojuma sniegšanai plānot darbiniekus atbilstoši bērnu vecumam, vajadzībām un paredzot, ka daļu pakalpojumu bērns var saņemt ārpus ĢVPP.

Lai nodrošinātu individuālu pieeju un atbalsta/uzticības personu katram bērnam, darbinieku noslodzi rekomendējams plānot pēc pastāvības principa - nodrošinot bērniem nemainīgu personālu dienas garumā, kā arī darbdienu pēcpusdienās un brīvdienās pēc iespējas ieplānojot divus darbiniekus. Savukārt, psihologu, psihoterapeitu, logopēdu, attīstošo pedagogu, ergoterapeitu u.c. speciālistus, rekomendējams piesaistīt pēc nepieciešamības kā ārpuspakalpojuma sniedzējus. 11. tabulā sniegtas reorganizācijas plāna izstrādātāju rekomendācijas indikatīvajam darbinieku slodžu skaitam ĢVPP.

Tabula 11

Indikatīvais darbinieku slodžu skaits ĢVPP un “Jauniešu mājā”

	Slodzes	Darba laiks ⁷⁴
ĢVPP (6±2 bērni)		
Sociālais audzinātājs (darbdiena) ⁷⁵	2	Pirmā maiņa: 15:00- 22:00 Otra maiņa: 15:00 – 8:00
Sociālais audzinātājs (brīvdiena) ⁷⁶	3,8	Pirmā maiņa: 8:00-22:00 Otra maiņa: 9:00-9:00
“Jauniešu māja” (6 jaunieši)		
Sociālais darbinieks (darbdiena) ⁷⁷	0,5	16:00-22:00
Sociālais audzinātājs (darbdiena)	1,5	15:00 – 8:00
Sociālais darbinieks (brīvdiena) ⁷⁸	1,3	9:00-22:00
Sociālais audzinātājs (brīvdiena)	2,4	9:00-9:00

74 Darba laika un slodžu rekomendācijas sniegtas, balstoties uz Grašu Bērnu ciemata un Rīgas pašvaldības Bērnu un jauniešu centra pieredzi.

75 Pieņemot, ka gadā ir vidēji 168 dienas, kurās bērni ir izglītības iestādē (sociālais audzinātājs strādā “darbdienas režīmā”)

76 Pieņemot, ka gadā ir vidēji 198 dienas, kuras bērni nepavada izglītības iestādē - nedēļas nogales, svētku dienas, skolēnu brīvlaiki. (sociālais audzinātājs strādā “brīvdienas režīmā”)

77 Pieņemot, ka gadā ir vidēji 168 dienas, kurās jauniešie ir izglītības iestādē (darbinieks strādā “darbdienas režīmā”)

78 Pieņemot, ka gadā ir vidēji 198 dienas, kuras jaunieši nepavada izglītības iestādē - nedēļas nogales, svētku dienas, skolēnu brīvlaiki. (darbinieks strādā “brīvdienas režīmā”)

	Slodzes	Darba laiks ⁷⁴
Visas grupas		
BSAC vadītājs	1	Darbadiena: 9:00-18:00
Sociālais darbinieks	1	Darbadiena: 9:00-18:00
Pavārs ⁷⁹	0,8	Darbadiena: 13:00-17:00 Brīvdiena: 12:00-17:00
Tehniskais darbinieks ⁸⁰	1	Pēc nepieciešamības

Darbinieku darba organizāciju diennakts laikā ĢVPP un “jauniešu mājā” skatīt 12. tabulā.

Tabula 12

Indikatīvā darbinieku darba organizācija ĢVPP un “jauniešu mājā”

Laiks	08-09	09-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	19-20	20-21	21-22	22-23	23-00	00-08
ĢVPP																
<u>Darba dienās</u>																
Sociālais audzinātājs (1)																
Sociālais audzinātājs (1)																
ĢVPP																
<u>Brīvdienās</u>																
Sociālais audzinātājs																
Sociālais audzinātājs																
“Jauniešu māja”																
<u>Darbadienās</u>																
Sociālais darbinieks																
Sociālais audzinātājs																
“Jauniešu māja”																
<u>Brīvdienās</u>																
Sociālais darbinieks																
Sociālais audzinātājs																
VISAS GRUPAS																
Vadītājs																
Sociālais darbinieks																
Pavārs ⁸¹ (darbdienas)																
Pavārs (brīvdienas)																
Tehniskais darbinieks																

Jāatgādina, ka nozīmīgi ir visu bērnu, bet īpaši pusaudžu sagatavošanas pasākumi pārejai uz alternatīvo aprūpes formu. Tā piemēram, jauniešiem būtu noteikti jāsaņem informācija par nākotnes vīziju, iespējām, risinājumiem, jānoskaidro pusaudžu gaidas un bažas, viņu viedoklis par BSAC darbiniekiem, ar kuriem jauniešiem ir uzticības pilnas un atbalstošas attiecības, jārunā par pusaudžu vēlmēm jaunās „jauniešu mājas” iekārtošanā un jāorganizē jauniešu līdzdalība telpu iekārtošanā, jāskaidro jauniešiem atbildības, kas būs citādas vai palielināsies jaunajā

79 Persona, kas uzrauga, lai uzturs ir atbilstošs bērna vajadzībām, kā arī pēc nepieciešamības gatavo maltīti (zivis, gaļa u.c.)

80 Persona, kas nepieciešamības gadījumā veic tehniskus darbus, šoferu pienākumus u.c..

81 Persona, kas uzrauga, lai uzturs ir atbilstošs bērna vajadzībām, kā arī pēc nepieciešamības gatavo maltīti (zivis, gaļa u.c.)

aprūpes formā. Līdzdalība pārejas procesa laikā palīdz jauniešiem izprast un pieņemt pārmaiņas un lēmumus, uzticēties un sadarboties, rīkoties un uzņemties atbildību par to, samazināt atkarību no pieaugušo lēmumiem un ietekmes. Tāpat, plānojot bērnu pārvietošanu, nepieciešams ņemt vērā atbalsta plānos iestrādātās rekomendācijas.

Lai novērstu Liepājā dzīvojošo bērnu nonākšanu institūcijā tuvākajos piecos gados, būtu jāplāno regulāri pasākumi aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju skaita palielināšanai un sabiedrības attieksmes maiņai Liepājā un tie jāorganizē arī tālākā nākotnē, bet vismaz Projekta īstenošanas laikā līdz 2022. gada beigām.

3.4. Risinājums personāla resursu tālākai izmantošanai

Sarunās ar Liepājas BSAC darbiniekiem noskaidrots, ka lielākā daļa darbinieku ir ieinteresēti turpināt darbu ar bērniem. Atbilstoši darbinieku vēlmēm, kvalifikācijai un pieredzei, viņi darbu ar bērniem varētu turpināt "jauniešu mājā", ĢVPP, ģimenes atbalsta centrā. Darbiniekiem būtu arī iespēja pārkvalificēties SBSP sniegšanai tajā, piemēram, personām ar GRT. Tiem darbiniekiem, kas nevēlas turpināt darbu sociālā jomā, bezdarba gadījumā ir pieejami Nodarbinātības valsts aģentūras piedāvātie pakalpojumi.

Lai turpinātu darbu ar bērniem pēc Liepājas BSAC reorganizācijas, saskaņā ar MK 338 apmācības būtu nepieciešamas 21 darbiniekam.

Nākotnē pakalpojumu sniegšanā iesaistīto darbinieku kompetencēm ir jāietver zināšanas par sadarbību ar bioloģiskajām ģimenēm, piesaistes nozīmi, specifiku darbā ar vardarbībā (t.sk. seksuālā, fiziskā u.c.) cietušiem bērniem. Lai turpinātu darbu ĢVPP, jāapgūst arī zināšanas par ģimenisku aprūpi bērniem un nepieciešamas šādas kompetences: (1) spēja nodrošināt bērnam nepieciešamo aprūpi, (2) spēja izprast bērnu un atbilstoši reaģēt, (3) spēja radīt drošu ģimenes vidi, (4) spēja stiprināt bērna saiknes, (5) spēja sadarboties, (6) spēja pilnveidoties un attīstīties.

3.5. Veicamās darbības, atbildīgie un laika grafiks

Šajā nodaļā apkopota informācija par Liepājas BSAC reorganizācijas ietvaros veicamajām galvenajām darbībām, to izpildes termiņu un atbildīgajiem.

Tabula 13

Bērnu aprūpes reorganizācija – nozīmīgākās aktivitātes

Nr.p.k.	RĪCĪBAS VIRZIENI UN AKTIVITĀTES	ATBILDĪGAIS	LAIKA PLĀNS
1.	BĒRNU APRŪPE ĢIMENES VIDĒ		
1.1.	Izstrādāt kopienas pakalpojumu attīstības plānu vecākiem, kuriem ir bērnu aprūpes grūtības	Sociālais dienests (SD)	2018. gada I cet.
1.2.	Papildus vecāku rehabilitācijas plānam atsevišķi izstrādāt un īstenot rehabilitācijas plānu bērnam – ietvert multidisciplināru individuālo atbalstu (psihosociālais darbs, smilšu spēles terapija, bērnu psihoterapija, ārsta un psihologa konsultācijas) un grupu darbu (kompetenču, sociālo prasmju,	SD	atbilstoši situācijai no 2017. gada III cet.

Nr.p.k.	RĪCĪBAS VIRZIENI UN AKTIVITĀTES	ATBILDĪGAIS	LAIKA PLĀNS
	emociju atpazīšanas grupas, atkarīgo vecāku bērnu grupas);		
1.3.	Izstrādāt plānu atbalsta nodrošināšanai bērnu bioloģiskajiem vecākiem, lai veicinātu bez vecāku gādības palikušo bērnu atgriešanu ģimenē	SD	regulāri
1.4.	Atkārtoti izvērtēt BSAC bērnu un ģimenes sistēmu, apzinot un uzrunājot potenciālo aizbildņu loku	Bāriņtiesa (BT)	regulāri
1.5.	Veikt sociālo darbu ar bērnu un ģimeni	SD	pastāvīgi
1.6.	Nodrošināt daudzveidīgus, pēctecīgus pakalpojumus ilgtermiņā bērniem un riska ģimenēm ar ilgstošām un komplikētām problēmām	SD	pastāvīgi
1.7.	Izstrādāt pasākumu kopumu potenciālo aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju skaita palielināšanai	Pašvaldība/SD/ BT/NVO	2018. gada II cet.
1.8.	Identificēt nepieciešamo finansējumu aizbildņu un audžuģimeņu atbalsta programmas attīstīšanai un īstenošanai	SD	2018. gada II cet.
1.9.	Īstenot atbalsta programmu aizbildņiem un audžuģimenēm	SD/BT/NVO	regulāri
1.10.	Piesaistīt nepieciešamos speciālistus atbalsta programmas aizbildņiem un audžuģimenēm nodrošināšanai	SD	pastāvīgi
1.11.	Nodrošināt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus aizbildnībā un audžuģimenēs ievietotajiem bērniem (piem., speciālistu konsultācijas)	SD	pastāvīgi
2.	PERSONĀLS ĢVPP, "JAUNIEŠU MĀJAI", SBSP		
2.1.	Plānot personālu (speciālistu skaita un noslodzes aprēķins, algas aprēķins, sadarbības modelis) pakalpojumu nodrošināšanai	SD/Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2018. gada I cet.
2.2.	Piesaistīt personālu	SD/Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2018. gada.
2.3.	Organizēt personāla apmācības	SD/Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2018. gada
2.4.	Izveidot pakalpojumu komandas un noteikt kopējus mērķus veiksmīgai bērnu aprūpei un rehabilitācijai	SD/Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2018. gada
3.	TELPA, VIETA ĢVPP, "JAUNIEŠU MĀJAI", SBSP		
3.1.	Izvēlēties vietu pakalpojumu izveidei	Pašvaldība	2017. gada III cet.
3.2.	Plānot pakalpojumus (pakalpojuma vadlīnijas, izrietošās prasības telpai, prasības aprīkojumam, nepieciešamā aprūpes personāla definēšana)	SD/Liepājas BSAC	2017. gada III cet.
3.3.	Identificēt nepieciešamo finansējumu pakalpojumu attīstīšanai	SD	no 2018. gada.
3.4.	Izstrādāt, izsludināt iepirkumu, slēgt līgumu (inženiertehniskajai izpētei, tehniskajam	Pašvaldība	no 2018. gada

Nr.p.k.	RĪCĪBAS VIRZIENI UN AKTIVITĀTES	ATBILDĪGAIS	LAIKA PLĀNS
	projektam, būvprojektēšanai, būvdarbiem)		
3.5.	Veikt telpisko plānošanu un vides prasību ietveršanu pakalpojumu izveidei	Pašvaldība	no 2018. gada
3.6.	Veikt Inženiertehnisko izpēti, būvprojektēšanu	Pašvaldība	2018. gada III cet.
3.7.	Būvdarbi/būves atjaunošana	Pašvaldība	2018. gada IV cet. -2021. gada IV cet.
3.8.	Ēkas pieņemšana ekspluatācijā	Pašvaldība	no 2019. gada II cet.- 2022. gada IV cet.
4.	APRĪKOJUMS ĢVPP, "JAUNIEŠU MĀJAI", SBSP		
4.1.	Apzināt nepieciešamo aprīkojumu pakalpojumu izveidei	Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2017. gada III cet.
4.2.	Pieņemt lēmumu par esošā aprīkojuma turpmāko izmantošanu	SD/Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2017. gada III cet.
4.3.	Sagatavot sarakstu ar iegādājamo aprīkojumu	Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2017. gada III cet.
4.4.	Veikt iepirkumu aprīkojuma iegādei, slēgt līgumus	Pašvaldība	atbilstoši situācijai no 2018. gada III cet.
4.5.	Aprīkojuma piegāde	Pašvaldība	atbilstoši situācijai no 2018. gada III cet.
5.	ĢVPP, „JAUNIEŠU MĀJA” UN CITU PAKALPOJUMU IZVEIDE		
5.1.	Sagatavot projekta iesniegumu ERAF projekta līdzekļu piesaistei	Pašvaldība	no 2018. gada I cet.
5.2.	Slēgt ERAF līdzfinansējuma līgumu	Pašvaldība	atbilstoši situācijai no 2018. gada III cet.
5.3.	ERAF projekta ieviešana	Pašvaldība	atbilstoši situācijai no 2018. gada III cet.
5.4.	Izstrādāt un ieviest pakalpojumu finansēšanas modeli	Pašvaldība	no 2017. gada III cet.
6	BĒRNU SAGATAVOŠANA APRŪPES MODEĻA MAIŅAI UN BĒRNU PĀRVIETOŠANA		
6.1.	Izstrādāt plānu bērna sagatavošanai pārejai uz ģimenisku vidi vai ĢVPP, „jauniešu māju”	Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2017. gada III cet.
6.2.	Noskaidrot bērna intereses un vēlmes, veidojot grupas ĢVPP, „jauniešu mājā” (noskaidrot, ar kuriem bērniem katrs bērns vēlas dzīvot kopā, kurš no aprūpē esošajiem darbiniekiem ir bērna piesaistes persona u.c.)	Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2018. gada IV cet.
6.3.	Sagatavot bērnus pārmaiņām - aprūpes modeļa maiņai	Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2017. gada III cet.
6.4.	Pārvietot uz jaunajām telpām ĢVPP bērnus, kuriem nav iespēja augt ģimenes vidē	Liepājas BSAC	atbilstoši situācijai no 2018. gada IV cet.

3.6.Reorganizācijas veikšanai nepieciešamais finansējums un tā avoti

Šajā nodaļā sniegta informācija par reorganizācijas ieceru īstenošanai nepieciešamo finansējumu un piesaistāmiem finansējuma avotiem, domājot par finansējuma piesaistes iespējām personāla

kvalifikācijas paaugstināšanai, atbalsta programmas izveidei un sociālo pakalpojumu infrastruktūras attīstībai.

Saskaņā ar Rīcības plānu deinstitucionalizācijas īstenošanai 2015.-2020. gadam ĢVPP infrastruktūras izveidei no ERAF indikatīvi tiek plānoti 21 300 EUR uz 1 bērnu un “jauniešu mājas” izveidei – 10 000 EUR uz 1 bērnu, kā arī no pašvaldības un Projekta līdzekļiem ir pieejams atbalsts aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju skaita palielināšanai.

Reorganizācijas plāna izstrādātāji vērš uzmanību, ka no ekonomiskās lietderības viedokļa izdevumi aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju piesaistīšanai ir mazāki un ieguvumi ir lielāki, šo alternatīvās aprūpes formu padarot ilgtspējīgāku. Indikatīvo pakalpojumu attīstīšanai nepieciešamā finansējuma apjomu un avotus skatīt 14. tabulā.

Tabula 14

Reorganizācijai nepieciešamais finansējums

Reorganizācijas risinājums	Nepieciešamais finansējums	Paskaidrojums	Atbalsta intensitāte	Finansējuma avoti
Pasākumu kopums potenciālo aizbildņu, audžuģimeņu, adoptētāju skaita palielināšanai	Atbilstoši veicamajiem pasākumiem/detalizētam pasākumu plānam	Līdz 2022. gadam nepieciešams organizēt motivējošus, konsultējošus un izglītojošus pasākumus un piesaistīt jaunas audžuģimenes, aizbildņus un adoptētājus (skatīt 3.3.nodaļu).	--	Projekta līdzekļi Pašvaldības budžets
Sociālais darbs	Saskaņā ar darba plānu	Sociālo darbu nepieciešams veikt ar ģimenēm, lai veicinātu bērnu atgriešanos pie vecākiem.	--	Pašvaldības budžets ⁸² Projekta “Profesionāla sociālā darba attīstība pašvaldībās” līdzekļi
Darbinieku prasmju pilnveide	120 EUR/darbiniekam	Pieņemot, ka apmācības ĢVPP sniegšanai (t.sk. darbam “jauniešu mājā”) ilgst vidēji 3 dienas un izmaksā 40 EUR dienā.	--	Projekta līdzekļi Privātie līdzekļi Pašvaldības budžets
Darbinieku pārkvalificēšana	400 EUR/darbiniekam	Pieņemot, ka 2. profesionālās kvalifikācijas līmeņa apmācības “Sociālā aprūpe” izmaksā vidēji 400 EUR/480h.	--	Pašvaldības budžets Projekta līdzekļi
Atbalsts bērniem (aprūpe ģimenes vidē)	1200 EUR/gadā bērnam	Pieņemot, ka dažādi rehabilitācijas pakalpojumi (piemēram, attīstošā pedagoga un psihologa konsultācijas, psihoterapija, kanisterapija, reitterapija) izmaksā vidēji 25 EUR/nodarbība un bērnam ir nepieciešamas vismaz 4 nodarbības mēnesī.	--	Pašvaldības budžets

82 Pašvaldības Sociālā dienesta līdzekļu ietvaros

Reorganizācijas risinājums	Nepieciešamais finansējums	Paskaidrojums	Atbalsta intensitāte	Finansējuma avoti
Bērnu pārvietošana	saskaņā ar detalizētu pārvietošanas plānu	Bērnu pārvietošanas plānā iekļaut, ka ir jāņem vērā bērna vēlmes telpu dizainam, bērns jāiesaista telpu iekārtošanā, kā arī bērns pie jaunajām telpām jāpieradina pakāpeniski.	--	Pašvaldības budžets Liepājas BSAC budžets
Aprīkojuma pārvietošana	saskaņā ar detalizētu pārvietošanas plānu	Izstrādājot aprīkojuma pārvietošanas plānu un sagatavojot turpmāk izmantojamā aprīkojuma sarakstu, nepieciešams ņemt vērā inventāra nolietojumu, mūsdienīgumu, kā arī to, vai tas ir piemērots bērnu vecumam un dzimumam. Aprīkojuma pārvietošanā nepieciešams iesaistīt bērnus.	--	Pašvaldības budžets Liepājas BSAC budžets
Privātmāju būvniecība	1 430 030 EUR	Skatīt 3.2. nodaļu.	<85% >15%	ERAF līdzekļi Pašvaldības budžets ETS
Dzīvokļa atjaunošana (Vērgales ielā)	40 200 EUR	Skatīt 3.2. nodaļu.	<85% >15%	ERAF līdzekļi Pašvaldības budžets ETS
Dzīvokļa atjaunošana (Reiņu meža ielā)	157 076 EUR	Skatīt 3.2. nodaļu.	<85% >15%	ERAF līdzekļi Pašvaldības budžets ETS
SBSP izveide (Labraga ielā)	2 175 000 EUR	Skatīt 2.6. nodaļu.	<85% >15%	ERAF līdzekļi Pašvaldības budžets ETS

Daļu reorganizācijas veikšanai nepieciešamo izdevumu, kas saistīti ar darbinieku kvalifikācijas celšanu, atbalsta programmas izveidošanu un finansēšanu aizbildņiem un audžuģimenēm, bērnu un aprīkojuma pārvietošanu, būtu iespējams segt no pašvaldības vai Liepājas BSAC budžeta līdzekļiem. Savukārt, izdevumus, kas saistīti ar infrastruktūras atjaunošanu un izveidi, būtu iespējams daļēji segt no pašvaldības budžeta un daļēji no ERAF un ETS. Atsevišķos gadījumos iespējams izmantot publisko vai privāto fondu, NVO un reliģisko organizāciju līdzekļus vai dažādus ziedojumus.

Uz **ERAF līdzekļiem** var pieteikties pašvaldības, vai to izveidotas iestādes, kas veic pašvaldības deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildi. Būtiski, ka pašvaldības ir plānošanas reģionu sadarbības partneris SAM 9.2.2.1. pasākuma ietvaros, kā arī reorganizācijas risinājumi, kam plānots piesaistīt ERAF finansējumu, ir iekļauti KPR DI plānā. Kopējais projekta finansējums (visiem plānošanas reģioniem) plānots 41,5 milj. EUR apmērā, t.sk. ERAF līdzfinansējums 35,3 milj. EUR apmērā (t.i., līdz 85%). Līdz ar to vismaz 15% no kopējā projekta finansējuma pašvaldībai jāparedz no saviem budžeta līdzekļiem. Konkursa pirmajā kārtā, kurā ar projektu piedalīties var arī Liepājas pilsēta, indikatīvais finansējuma apmērs kopā plānots 14,8 milj. EUR.

ĢVPP infrastruktūras izveidei pašlaik ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem indikatīvi paredzēti 21,3 tūkst. EUR uz 1 bērnu un, veidojot “jauniešu māju”, – 10 tūkst. EUR uz vienu bērnu.⁸³

Projektu atlase tiks organizēta ierobežotas projektu iesniegumu atlases formā un noritēs no 2018.gada 1. janvāra līdz 31. decembrim. Ja plānošanas reģionu DI plānus LM izveidotā Sociālo pakalpojumu attīstības padome apstiprina pirms 2018.gada 1. janvāra, projektu iesniegumu atlasī plānots izsludināt uzreiz pēc plānošanas reģionu DI plānu apstiprināšanas. Plānotais projektu īstenošanas laiks ir līdz 2022.gada decembrim.⁸⁴

“Eiropas teritoriālā sadarbība” 2014.-2020. gadam (turpmāk – ETS): Latvijas – Lietuvas pārrobežu sadarbības programma (LV-LT). Programmas sociālo pakalpojumu un infrastruktūras attīstībai atbilstošais tematiskais mērķis ir „Sociālās iekļaušanas veicināšana, cīņa pret nabadzību un jebkādu diskrimināciju”, kura ietvaros paredzēts uzlabot sociālo infrastruktūru un pakalpojumus sociālās integrācijas sekmēšanai, kā arī uzlabot dzīves apstākļus mazāk attīstītajās kopienās un teritorijās. Specifiskais mērķis ir uzlabot sociālo pakalpojumu pieejamību un efektivitāti.⁸⁵ Maksimālais iespējamais finansējums vienam projektam ir 700 tūkst. EUR. Atbalsta intensitāte ir līdz 85% apmērā no attiecināmajiem izdevumiem.⁸⁶ Indikatīvajās atbalstāmajās aktivitātēs ir iekļaujama arī **infrastruktūras un aprīkojuma attīstība, kas nepieciešama sociālo pakalpojumu kvalitātes un pieejamības uzlabošanai.**

Finansējuma saņēmēji var būt:

- nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa iestādes, to izveidotās institūcijas,
- plānošanas reģioni un to izveidotās iestādes,
- NVO,
- sabiedriskajām līdzvērtīgas organizācijas.⁸⁷

83 Labklājības ministrija. Rīcības plāns deinstitutionalizācijas īstenošanai 2015. - 2020.gadam.

http://www.lm.gov.lv/upload/aktualitates/4/ricplans_groz_22032016.pdf

84 2016. gada 20. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 871 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 9.3.1.

specifiskā atbalsta mērķa “Attīstīt pakalpojumu infrastruktūru bērnu aprūpei ģimeniskā vidē un personu ar invaliditāti neatkarīgai dzīvei un integrācijai sabiedrībā” 9.3.1.1. pasākuma “Pakalpojumu infrastruktūras attīstība deinstitutionalizācijas plānu īstenošanai” pirmās un otrās projektu iesniegumu atlases kārtas īstenošanas noteikumi”. <http://likumi.lv/doc.php?id=287725>

85 European Regional Development Fund. Interreg Latvija-Lietuva.3.1. To improve accessibility and efficiency of social services <http://latlit.eu/3-1-to-improve-accessibility-and-efficiency-of-social-services/>

86 LV-LT programmas mājas lapa, Announcement for the 2nd call for proposals. <http://latlit.eu/calls-for-proposals/2nd/>

87 Detalizētāka informācija: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības aģentūra (2016). Latvijas - Lietuvas pārrobežu sadarbības programma 2014.-2020.gadam.

http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ets_1420/latvijas_lietuvas_parrobezu_sadarbibas_programma/?doc=18274 un Interreg V-A Latvia – Lithuania Programme 2014-2020. <http://latlit.eu/>

Kopsavilkums un rekomendācijas

Liepājas BSAC reorganizācijas mērķis ir rast risinājumus, lai uzlabotu situāciju bāreņiem un bez vecāku gādības palikušajiem bērniem, kuri šobrīd dzīvo un saņem pakalpojumus Liepājas BSAC, pārveidojot ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu SBSP, atbilstoši starptautiskām vadlīnijām bērnu alternatīvai aprūpei.

Reorganizācijas plānā ir aktualizēta nepieciešamība pēc tādas bērnu aprūpes, kas atbilst bērna labākajām interesēm un individuālajām vajadzībām.⁸⁸

Atbilstoši Pamatnostādņēs, Standartos, ANO konvencijā un BTAL noteiktajam, **primāri bērna aprūpe būtu nodrošināma bioloģiskajā ģimenē vai ģimenes vidē** (audžuģimenē vai pie aizbildņa). Pašvaldībai ir nepieciešams veikt aktīvāku darbu ar bioloģiskajām ģimenēm, lai veicinātu bērnu atgriešanos tajās, izstrādāt plānu darbam ar riska ģimenēm, lai veiktu preventīvu darbu un mazinātu iespēju, ka bērni nonāk ārpusģimenes aprūpē, kā arī izstrādāt plānu jaunu audžuģimeņu piesaistīšanai un aizbildņu skaita palielināšanai.

Tikai gadījumos, kad bērna aprūpe ģimenē, audžuģimenē vai pie aizbildņa nav iespējama, aprūpe ir nodrošināma ĢVPP.

SECINĀJUMI UN REORGANIZĀCIJAS PLĀNU IZSTRĀDES EKSPERTU REKOMENDĀCIJAS

Sociālais darbs ar bioloģiskajām ģimenēm

Lai pēc iespējas **novērstu bērna izņemšanu no ģimenes**, būtiski ir attīstīt *kopienas pakalpojumus*⁸⁹ ģimenēm ar vidējiem un augstiem riskiem.⁹⁰ Specifiski atbalsta pakalpojumi jānodrošina tiklīdz pašvaldības sociālie darbinieki konstatējuši bērnu aprūpes problēmas: vecāku atkarība, psihiskās veselības traucējumi, vardarbība, ikdienas dzīves vai bērnu audzināšanas prasmju trūkums. Papildus tam atbalsts vajadzīgs ģimenei un bērnam arī krīzes situācijās vai gadījumos, kad bērnam un/vai vecākiem ir smagi FT, GRT vai uzvedības traucējumi un konstatētas citas grūtības. Šajā periodā būtu jāsniedz nepieciešamais atbalsts vecākiem un bērnam/iem, kā arī visos iespējamajos veidos jāveicina bērna palikšana bioloģiskajā ģimenē. Attīstot un nodrošinot kopienas pakalpojumus riska ģimenēm, samazinās to bērnu skaitu, kuri tiek izņemti no ģimenes.

Savukārt, gadījumos, **kad bērna bioloģiskajiem vecākiem ir atņemtas aizgādības tiesības, ir jāplāno bērna ievietošana ģimenes vidē pie aizbildņa vai audžuģimenē, kā arī bērnu adopcijas veicināšana.** Ja tomēr bērniem pakalpojumu ģimenes vidē nav iespējams nekavējoties nodrošināt, tad bērniem rekomendējams nodrošināt pakalpojumus ģimenes atbalsta centrā ar īslaicīgu izmitināšanu (līdz 6 mēn.), kamēr tiek veikts sociālais darbs ar bioloģisko ģimeni, lai

88 ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcija

89 Kopienas pakalpojumi riska ģimenēm ietver pašvaldības Sociālā dienesta sociālo darbu ar ģimenēm un bērniem, darbu ģimenes atbalsta un krīzes centros, tai skaitā ar iespējām specializēties (vecāku atkarības, vardarbība, garīgas attīstības traucējumi), vecāku atbalsta un izglītojošās programmas (vecāku spēju izvērtēšanai, atbalstam krīzes situācijās, jaunu prasmju apguvei bērna audzināšanā), sociālo darbu ar atkarīgajiem un specifiskas programmas vecākiem ar atkarībām, ģimenes asistentu, atbalsta ģimeņu pakalpojumus, kā arī agrīnās intervences.

90 Riska novērtēšanas kritērijus skatīt Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumu Nr.10372.pielikumā.

bērni atgrieztos pie vecākiem vai tiek atrasta patstāvīga alternatīvā aprūpe ģimenes vidē. Tikai tad, ja bērna vajadzībām nav piemēroti iepriekš minētie pakalpojumi, rekomendējama aprūpe ĢVPP.

Pašlaik Liepājā atzinīgi vērtējams ģimenes asistenta pakalpojums un sociālais darbs ar riska ģimenēm un bērniem, lai novērstu bērnu šķiršanu no vecākiem. Liepājas BSAC un pašvaldības sniegtā informācija norāda, ka pašvaldībā norit intensīvs darbs ar bērnu **bioloģiskajiem vecākiem, kam ir pārtrauktas aizgādības tiesības**, tomēr bioloģiskajā ģimenē atgrieztu bērnu skaita dinamika norāda, ka šie pasākumi nav pietiekami efektīvi, tāpēc nepieciešams izvēlēties citu pieeju un metodes.

Rekomendācijas:

- Attīstīt un īstenot preventīvus pasākumus, lai novērstu bērnu izņemšanu no ģimenes;
- Nodrošināt multidisciplināru atbalstu riska ģimenēm un ģimenēm, kurām ir pārtrauktas aizgādības tiesības - ģimenes asistents, atbalsta vai mentoru ģimene, specializētas programmas atkarīgiem vecākiem, vecākiem ar sociālo prasmju trūkumu, vecākiem ar GRT un FT;
- Nodrošināt atbalstu ģimenēm krīzes situācijās, veidojot krīzes izbraukuma komandas;
- Papildus vecāku rehabilitācijas plānam, atsevišķi izstrādāt un īstenot rehabilitācijas plānu bērnam – ietvert multidisciplināru individuālo atbalstu (psihosociālais darbs, smilšu spēles terapija, bērnu psihoterapija, ārsta un psihologa konsultācijas) un grupu darbu (kompetenču, sociālo prasmju, emociju atpazīšanas grupas, atkarīgo vecāku bērnu grupas);
- Attīstīt bērna un vecāku kopīgu konsultēšanu (piemēram, Terra spēle, Marte Meo, Ģimenes sapulces) un kopīgas nodarbības grupās (sociālo prasmju, saskarsmes, kompetenču paaugstināšanas u.c.).

Aizbildnība

Bērniem, kuri pilnībā vai uz laiku ir zaudējuši vecāku aprūpi, primāri būtu jāpaliek savas paplašinātās ģimenes lokā, nezaudējot saikni ar radniekiem un ierasto ikdienas dzīvi - t.i. *aizbildnībā*. Šajā gadījumā pašvaldībai būtu jānodrošina atbalsta pakalpojumi aizbildņiem – atbalsta grupas, individuālais atbalsts, apmācības, sociālais darbs ar ģimeni un bērniem.

Rekomendācijas:

- Attīstīt paplašinātās aizbildnības institūtu (kaimiņi, skolotāji, draugu vecāki, u.c.);
- Atkārtoti izvērtējot bērna un ģimenes situāciju, apzināt un uzrunāt iespējamus aizbildņus;
- Nodrošināt apmācības un psihosociālu atbalstu aizbildņiem;
- Nodrošināt sociālās rehabilitācijas pakalpojumus aizbildnībā ievietotajiem bērniem.

Audžuģimenes

Audžuģimene ir starptautiski atzīta par visatbilstošāko ģimenes vides ekvivalentu bez vecāku gādības palikušam bērnam/iem. Jebkurš ieguldījums audžuģimeņu kustības attīstīšanā un atbalsta pakalpojumos būs ieguldījums bērna veiksmīgā rehabilitācijā un attīstībā, nodrošinot bērna iekļaušanos sabiedrībā.

Rekomendācijas:

- Izstrādāt stratēģiju audžuģimeņu, aizbildņu, adoptētāju un viesģimeņu skaita palielināšanai Liepājas pilsētā, kurā paredzēti atbalsta pasākumi audžuģimeņu aktivitātes veicināšanai un papildus finansiāls atbalsts bērna aprūpei.
- Liepājā ir nepieciešams īstenot informatīvus pasākumus (kampaņas, seminārus) ar bāriņtīklu, Sociālā dienesta un pašvaldības pārstāvju līdzdalību, lai uzrunātu iedzīvotājus un informētu par viņu iespējām kļūt par audžuģimeni, aizbildni, būt par bērna adoptētāju vai viesģimeni, skaidrotu alternatīvo aprūpes formu atšķirības;
- Nodrošināt atbalstu (t.sk. finansiālu) bērniem, kas saņem aprūpes pakalpojumu ģimenes vidē (aizbildnībā, audžuģimenē), lai nodrošinātu viņu vajadzībām atbilstošu sociālo rehabilitāciju (piemēram, psihoterapija, kanisterapija, smilšu spēļu terapija u.c.);
- Attīstīt un pilnveidot atbalsta programmu audžuģimenēm⁹¹.

Adopcija

BTAL 31(1) pants nosaka, lai bērna attīstībai nodrošinātu ģimenisku vidi, tiek atbalstīta adopcija. Adopcija, līdzīgi kā audžuģimene, ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā bērns var pilnībā iekļauties ģimenē. Pēdējos trīs gados Liepājā ir vērojams neliels adoptētāju skaita pieaugums, kas rosina domāt, ka līdz šim pašvaldības veiktie jaunu adoptētāju piesaistīšanas pasākumi nav pietiekami efektīvi.

Rekomendācijas:

- Sniegt psihosociālu atbalstu potenciālajiem adoptētājiem pirmsadopcijas periodā;
- Turpināt regulāri pārskatīt un aktualizēt bērnu juridisko statusu, lai juridiski brīvie bērni tiktu iekļauti Labklājības ministrijas Adopcijas reģistrā;

91 Kopumā attīstīt atbalsta pasākumus aizbildņiem, audžuģimenēm, adoptētājiem un viesģimenēm, nodrošinot nepieciešamos pakalpojumus:

- ✓ atbalsta grupas pieaugušajiem un bērniem kopā ar pieaugušajiem;
- ✓ tikšanās organizēšana bērniem ar bioloģiskajiem vecākiem speciālistu klātbūtnē neitrālā vidē;
- ✓ konsultācija ar sociālo darbinieku, sociālo pedagogu, psihologu un psihoterapeitu (teraspēles, smilšu terapija, geštalterapija, u.c.);
- ✓ speciālistu komandas atbalsta sniegšana dzīvesvietā;
- ✓ regulāri apmācību semināri 2X gadā, kuru laikā tiek pieskatīti bērni;
- ✓ konsultēšana krīzes situācijās dzīvesvietā.

“Jauniešu māja”

Pašlaik kā viens no reorganizācijas risinājumiem Liepājas pašvaldībā ir atsevišķas dzīvokļa tipa “jauniešu mājas” izveide Reiņu meža ielā 12 un vienā kotedžtipa mājā, kurā Liepājas BSAC bērni vecumā no 15 līdz 17 gadiem apgūtu sociālās prasmes un iemaņas, kuras nepieciešamas patstāvīgai dzīvei.

Rekomendācijas:

- „Jauniešu mājā” ielānot darbiniekus, kas attīstītu jauniešu sociālās un saimnieciskās prasmes, pildītu uzticības personas funkciju;
- Jauniešus iesaistīt mājas iekārtošanā un sadzīves aktivitāšu plānošanā.

GVPP

Tikai gadījumos, kad bērna aprūpe ģimenē, audžuģimenē vai pie aizbildņa nav iespējama, aprūpe ir nodrošināma ĢVPP saskaņā ar bērna individuālajām vajadzībām.

Rekomendācijas:

- Pirms ĢVPP izveidošanas, palielināt aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju skaitu Liepājā, lai nepieciešamības gadījumā sniegtu bērniem sociālās aprūpes pakalpojumu ģimenes vidē – aizbildnībā, audžuģimenē, adopcijā.
- Apzināt Liepājas pašvaldību bērnu, kuri atrodas BSAC citās pašvaldībās, vajadzības un atbilstoši situācijai ielānot infrastruktūru arī šiem bērniem;
- Ņemot vērā demogrāfiskās tendences un pieprasījuma pēc bērnu ārpusģimenes aprūpes pakalpojuma negatīvo dinamiku, ielānot, ka izveidoto/pielāgoto infrastruktūru ĢVPP pašvaldība nākotnē varēs izmantot, veidojot specializētas rehabilitācijas programmas jauniešiem ar uzvedības grūtībām un atkarībām, bērnu ar FT sociālai aprūpei un rehabilitācijai, arī audžuģimeņu atbalstam, piemēram, nodrošinot audžuģimeni ar dzīvesvietu, ja tiek konstatēta šāda nepieciešamība;
- Ielānot bērnu līdzdalību telpu iekārtošanā un sadzīves aktivitāšu plānošanā;
- Noskaidrot, ar kuriem bērniem katrs bērns vēlas dzīvot kopā, kurš no aprūpē esošajiem darbiniekiem ir bērna piesaistes persona u.c.;
- Atlasot personālu ĢVPP, veikt kandidātu psiholoģiskās piemērotības izvērtēšanu darbam ar ārpusģimenes aprūpē esošiem bērniem un padziļinātu personības izpēti.

Sabiedrības attieksmes maina

Diskusijās ar Liepājas BSAC darbiniekiem, pašvaldības pārstāvjiem un DI vadības grupu izskanēja sabiedrībā valdošie stereotipi par institūciju bērniem (“visi atkarīgi”, “tādus neviens neņems”, “viņiem nevar uzticēties” u.c.) un attieksme pret audžuģimenēm (“nevienu neņem”, “paņem un atsakās” u.c.), kas norāda uz vitālu nepieciešamību mainīt sabiedrības attieksmi.

Tas, savukārt, norāda uz nepieciešamību izvēlēties citu pieeju un dažādus pasākumus sabiedrības uzrunāšanai: seminārus un apmācības; tikšanās, kurās tiek skaidrotas alternatīvās

aprūpes formas un to atšķirības; pasākumus sabiedrības attieksmes maiņai un stereotipu mazināšanai; aktivitātes viesģimeņu kustības attīstībai u.c.

Pielikumi

1. pielikums.

Liepājas BSAC bērnu vajadzības saskaņā ar individuālo vajadzību izvērtējumu

Tabula 15

Liepājas BSAC bērnu vajadzības

Nr.p.k.	Pakalpojuma veids	Pakalpojuma saņēmēju skaits
1.	SBSP	
1.1.	“jauniešu mājas”	10
1.2.	ĢVPP	
1.2.1.	ģimenes tipa ilgstoša sociālās aprūpes/sociālās rehabilitācijas institūcija (3grupax8bērni)	2
1.3.	psihologa konsultācijas	16
1.4.	audžuģimene	
1.4.1.	terapeitiska audžuģimene	4
1.4.2.	audžuģimene vienas ģimenes bērniem	11
1.5.	cits (norādīt)	
1.5.1.	apmācības un iepazīšanās pasākumi potenciālajām audžuģimenēm	15
1.5.2.	iepazīšanās un saliedēšanas pasākumi bērniem un audžuģimenēm (nometnes, pikniki)	15
1.5.3.	Atbalsta grupas audžuģimenēm	15
1.5.4.	Grupu nodarbības saskarsmes un sadarbības prasmju uzlabošanai	11
1.5.5.	Sociālās rehabilitācijas programma pusaudžiem atkarības problēmu mazināšanai	4
1.5.6.	Uzvedības maiņas programma	7
1.5.7.	sociālā darbinieka konsultācijas par drošību	6
1.5.8.	Izglītojošas jauniešu-konsultantu nodarbības par reprodiktīvo veselību	14
1.5.9.	izglītojošas sociālo darbinieku nodarbības par reprodiktīvo veselību	14
1.5.10.	Sociālpedagoģiskas aktivitātes sīkās motorikas uzlabošanai	3
1.5.11.	sociālās rehabilitācijas nodarbības sadzīves un pašaprūpes prasmju uzlabošanā, patstāvības veicināšanā	13
1.5.12.	izglītojošas nometnes drošības jautājumu apguvei	6
1.5.13.	nometnes sociālo un saskarsmes prasmju uzlabošanai	14
1.5.14.	nometnes pusaudžiem saskarsmes prasmju uzlabošanai	4
1.5.15.	vasaras nometnes jauniešiem	8
1.5.16.	Hidroterapija	9
1.5.17.	reiterapijas nodarbības	4

Nr.p.k.	Pakalpojuma veids	Pakalpojuma saņēmēju skaits
1.5.18.	kanisterapijas nodarbības	11
1.5.19.	mākslas terapijas seansi	8
1.5.20.	deju un kustību terapija seansi	6
1.5.21.	logopēda konsultācijas	1
1.5.22.	Montesori nodarbības	2
2. vispārējie pakalpojumi		
2.1.	izglītība	
2.1.1.	izglītības iestāde Bērniem ar uzvedības traucējumiem	1
2.1.2.	Pedagoģiski medicīniskā komisija	1
2.1.3.	asistents izglītības iestādē	1
2.2.	veselības aprūpe	
2.2.1.	ģimenes ārsta konsultācijas	1
2.2.2.	kardiologa konsultācija	1
2.2.3.	psihiatra konsultācijas	4
2.2.4.	psihiatra narkologa konsultācijas	7
2.2.5.	fizioterapija	1
2.2.6.	traumatologa konsultācijas	1
2.3.	nodarbinātība	
2.3.1.	karjeras konsultācijas	10
2.3.2.	skolēnu vasaras nodarbinātības pasākumi (NVA)	10
2.4.	brīvā laika pavadīšana	
2.4.1.	dienas centrs	1
2.4.2.	teātra pulciņa nodarbības	1
2.4.3.	mākslas vingrošanas nodarbības	2
2.4.4.	foto pulciņa nodarbības	1
2.4.5.	zīmēšanas nodarbības	6
2.4.6.	grafiti nodarbības	1
2.4.7.	repa nodarbības	1
2.4.8.	šūšanas nodarbības	1
2.4.9.	futbola nodarbības	6
2.4.10.	florbola nodarbības	1
2.4.11.	hokeja nodarbības	1
2.4.12.	ģitārspēles nodarbības	1
2.4.13.	nodarbības svaru zālē	4
2.4.14.	bodibildinga nodarbības	1
2.4.14.	ansambļa nodarbības	1
2.4.16.	ritmikas nodarbības	2
2.4.17.	hip-hop deju nodarbības	1
2.4.18.	peldēšanas nodarbības	6
2.4.19.	volejbola treniņi	1
2.4.20.	franču valoda	2
2.4.21.	basketbola nodarbības	1
2.4.22.	tautisko deju nodarbības	5
2.4.23.	kokapstrādes nodarbības	4
2.4.24.	tekstila nodarbības	1

Nr.p.k.	Pakalpojuma veids	Pakalpojuma saņēmēju skaits
2.4.25.	rokdarbu nodarbības	1
2.4.26.	keramikas nodarbības	5
2.4.27.	metālapstrādes nodarbības	1
2.4.28.	datorprogrammēšanas kursi	1
2.4.29.	deju nodarbības	1
2.5.	Sociālā darba pakalpojums darbam ar ģimeni	6
2.6.	Mentora atbalsts - konsultācijas	10

2.pielikums.

Darbiniekiem nepieciešamās apmācību tēmas

- Darbs ar mērķgrupu, mērķgrupas specifika - 2
- Bērni ar garīgās veselības un garīgas attīstības traucējumiem. Darbs ar autiskiem bērniem - 4
- Jauniešu sagatavošana patstāvīgai dzīvei - 8
- Bērnu tiesību aizsardzības likums - 4
- Ģimenes un jaunieša budžeta plānošana - 3
- Konfliktsituāciju risināšana - 8
- Stresa vadība - 5
- Darbs ar bērniem ar destruktīvu uzvedību. Darbs ar grūti audzināmiem jauniešiem, sodītiem jauniešiem, atkarīgiem jauniešiem -13
- Individuālās supervīzijas – 2
- Bērnu un jauniešu disciplinēšana - 11
- Fiziska vardarbība - 2
- Emocionāla vardarbība - 3
- Seksuāla vardarbība - 1
- Bērnu ķermeņa valoda - 6
- Sociālā pedagoģija - 2
- Speciālā pedagoģija - 4
- Rīcība ekstrēmās situācijās (lēkmes - epilepsijas, astmas u.c.) - 5
- Brīvā laika pavadīšanas veidi - 4
- Montesori pedagoģija - 5
- Bērnu emocionālās audzināšanas grupas – 6

3.pielikums.

Liepājas BSAC darbinieku aptaujas anketa

SIA "AC Konsultācijas" Kurzemes plānošanas reģiona uzdevumā izstrādā Kurzemes plānošanas reģiona bērnu aprūpes iestāžu reorganizācijas plānus. Šī aptauja tiek veikta ar mērķi iegūt informāciju par darbinieku iespējām un vēlmēm iestādes reorganizācijas gadījumā. Mūsu mērķis ir uzzināt, vai izmaiņu gadījumā darbinieki vēlētos un būtu gatavi strādāt ar bērniem ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā.

Lūdzam Jūs piedalīties šajā aptaujā un veltīt aptuveni 15 minūtes laika anketas aizpildei.

1. Lūdzu, norādiet savu dzimumu!

- Sieviete
- Vīrietis

2. Lūdzu, norādiet savu vecumu (pilnos gados)!

3. Lūdzu, norādiet, kāda ir jūsu augstākā iegūtā izglītība!

- Pamatizglītība vai zemāka
- Arodizglītība bez vidējās izglītības
- Vispārējā vidējā izglītība
- Profesionālā vidējā izglītība
- Bakalaura grāds, 1. līmeņa augstākā izglītība
- Maģistra grāds
- Cits (ierakstīt)_____

4. Lūdzu, norādiet, kādu attālumu Jūs ikdienā mērojat no mājām līdz darba vietai (km):

5. Lūdzu, norādiet, cik ilgu laiku aizņem ceļš no mājām līdz darba vietai (minūtes):

6. Lūdzu, norādiet, kādu maksimālo attālumu Jūs ikdienā būtu gatavi mērot no mājām līdz darba vietai (km):

7. Lūdzu, norādiet, ilgāko laiku, cik Jūs ikdienā būtu gatavi patērēt ceļā no mājām līdz darba vietai (minūtes):

8. Vai iestādes reorganizācijas gadījumā Jūs vēlētos / būtu gatavs (-a) strādāt ar bez vecāku gādības palikušiem bērniem un jauniešiem?

Plānots, ka pēc reorganizācijas ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums ietvers ēdināšanu, veļas mazgāšanu, jo tas tiks veikts uz vietas katrā grupiņā, līdzīgi kā tas notiek mājās.

- Jā
- Nē
- Nezinu

9. Lūdzu, norādiet, ar kādu vecumu bērniem Jūs būtu gatavs strādāt ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā! (iespējami vairāki atbilžu varianti)

- 0-11 mēneši
- 1-3 gadi
- 4-6 gadi
- 7-11 gadi
- 12-17 gadi
- jaukta vecuma bērni

10. Lūdzu, norādiet, vai Jūs būtu gatavs strādāt ar bērniem ar invaliditāti ģimeniskai videi pietuvinātā pakalpojumā!

- Jā

Lūdzu, norādiet, ar kādu: _____

- Nē

11. Vai esat apsvēris kļūt par audžugimeni?

- Jā
- Nē

12. Kādas zināšanas apmācības jums būtu nepieciešamas, lai strādātu ar izvēlēto vecuma grupu? (iespējami vairāki atbilžu varianti)

• Darbs ar mērķgrupu, mērķgrupas specifika	• Bērnu un jauniešu disciplinēšana
• Bērni ar garīgās veselības un garīgas attīstības traucējumiem. Darbs ar autismu slimiem bērniem	• Fiziska vardarbība
• Jauniešu sagatavošana patstāvīgai dzīvei	• Emocionāla vardarbība
• Bērnu tiesību aizsardzības likums	• Seksuāla vardarbība
• Ģimenes un jaunieša budžeta plānošana	• Sekstings
• Konfliktsituāciju risināšana	• Bērnu ķermeņa valoda
• Stresa vadība	• Sociālā pedagoģija
• Darbs ar bērniem ar destruktīvu uzvedību. Darbs ar grūti audzināmiem jauniešiem, sodītiem jauniešiem, atkarīgiem jauniešiem	• Speciālā pedagoģija
• Individuālās supervīzijas	• Rīcība ekstrēmās situācijās (lēkmes - epilepsijas, astmas u.c.);
	• Brīvā laika pavadīšanas veidi
	• Montesori pedagoģija
	• Bērnu emocionālās audzināšanas grupas

Citas: _____

13. Lūdzu, norādiet, vai Jums ir citas pārdomas, ko vēlaties darīt zināmu reorganizācijas plāna izstrādātājiem!

4.pielikums.

Liepājas pašvaldības un valsts atbalsts aizbildņiem un audžuģimenēm

LIEPĀJAS PAŠVALDĪBAS ATBALSTS:

Audžuģimenes un aizbildņi Liepājā saņem nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus⁹²; iespējas bērna ārpus kārtas uzņemšanai pirmsskolas izglītības iestādē⁹³; iespējas piedalīties Sociālā dienesta finansētos Lieldienu pasākumos; iespējas saņemt ģimenes asistenta pakalpojumus⁹⁴, apmācības un līdz 10 psihologa konsultācijām; iespēju bez maksas izmantot Sociālā dienesta piedāvātās telpas pasākumu/apmācību organizēšanai.

Audžuģimenes⁹⁵ saņem šādu finansiālu atbalstu:

- **256,12 EUR** mēnesī katra audžuģimenē ievietota bērna uzturam;
- līdz 213,43 EUR gadā katra bērna apģērbi un apavu iegādei;
- 99,60 EUR skolas piederumu un mācību līdzekļu iegādei mācību gada sākumā katram bērnam (1.septembrī);
- 71,14 EUR skolas piederumu un mācību līdzekļu iegādei katram bērnam, bērnu ievietojot audžuģimenē mācību gada vidū;
- 113, 83 EUR mīkstā inventāra iegādei katram bērnam, bērnu ievietojot audžuģimenē;
- izdevumu segšana par dalību sporta skolās,⁹⁶ Liepājas Bērnu un jaunatnes centrā,⁹⁷ Liepājas pilsētas 2. mūzikas skolā⁹⁸.

Aizbildņi saņem šādu finansiālu un materiālu atbalstu no pašvaldības:

- bērna piedzimšanas pabalsts, ja aizbildnis pieņēmis aizbildnībā bērnu līdz 12 mēnešu vecumam un pabalstu nav saņēmuši bērna vecāki. Pabalsta apmērs par vienu bērnu ir 150 EUR, bet, ja vienās dzemdībās dzimuši divi bērni – 300 EUR par katru bērnu, ja vienās dzemdībās dzimuši trīs un vairāk bērni – 1450 EUR par katru bērnu⁹⁹;
- 20-30 EUR skolas somas iegādei katram bērnam¹⁰⁰;
- 15 EUR Ziemassvētku pabalstu, kura apmērs ir 15 EUR un to piešķir par katru ģimenē dzīvojošu bērnu¹⁰¹;

92 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 19.01.2017. Saistošajiem noteikumiem Nr.1 "Par nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumu piešķiršanas kārtību Liepājas pilsētā"

93 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 13.05.2010. Saistošajiem noteikumiem Nr.10 "Par bērnu reģistrācijas, uzņemšanas un atskaitīšanas kārtību Liepājas pilsētas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē"

94 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 21.01.2010. Saistošajiem noteikumiem Nr.2 "Par Liepājas pilsētas pašvaldības sociālajiem pakalpojumiem"

95 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 22.11.2007. Saistošajiem noteikumiem Nr.18 "Par pašvaldības palīdzību audžuģimenei"

96 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 07.07.2011. Saistošajiem noteikumiem Nr.9 "Saistošie noteikumi par līdzfinansējuma samaksas kārtību pašvaldības izglītības iestādēs, kuras īsteno profesionālās ievirzes un interešu izglītības sporta programmas"

97 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības Domes 14.11.2014. lēmumu Nr.322 "Par vecāku dalības maksu"

98 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 13.10.2016. Saistošajiem noteikumiem Nr.20 "Par vecāku līdzfinansējuma maksu Liepājas pilsētas 2.mūzikas skolā"

99 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 20.12.2012. Saistošajiem noteikumiem Nr.27 "Par svētku pabalstiem"

100 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 20.12.2012. Saistošajiem noteikumiem Nr.27 "Par svētku pabalstiem"

- 100% ēdināšanas maksas atvieglojumus izglītības iestādēs¹⁰²;
- reizi 4 gados pabalsts mantiskā veidā ūdens patēriņa skaitītāju uzstādīšanai vai nomaiņai¹⁰³;
- iespēja piedalīties Vasaras dienas nometnēs, ko finansē pašvaldība.

VALSTS ATBALSTS:

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem aizbildņi un audžuģimenes saņem šādu finansiālu atbalstu:

- vecāku pabalstu bērnu kopšanas atvaļinājuma laikā, kas tiek aprēķināts atbilstoši fiksētajām sociālās apdrošināšanas iemaksām¹⁰⁴;
- ģimenes valsts pabalstu par 1.bērnu- 11,38 EUR mēnesī, par 2.bērnu- 22,76 EUR mēnesī, par 3.bērnu- 34,14 EUR mēnesī, par 4.bērnu un katru nākamo bērnu- 50,07 EUR mēnesī¹⁰⁵
- bērna kopšanas pabalstu personai, kura kopj bērnu līdz 2 gadu vecumam (171 EUR mēnesī bērnam līdz 1,5 gadam, 42,69 EUR mēnesī bērnam no 1,5 gada līdz 2 gadiem)¹⁰⁶

Papildus saskaņā ar “Valsts sociālā pabalsta likumu” ir pieejami pabalsti aizbildņiem un audžuģimenēm, kas aprūpē bērnu ar invaliditāti vai celiakiju.

Aizbildnis saņem:

- pabalstu par katra aizbildnībā esošā bērna uzturēšanu līdz bērna 7 gadu vecuma sasniegšanai – 95 EUR mēnesī, no 7 gadu vecuma sasniegšanas līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai – 114 EUR mēnesī,¹⁰⁷
- ikmēneša atlīdzību par aizbildņa pienākumu pildīšanu 54,07 EUR¹⁰⁸,
- vienreizēju bērna piedzimšanas pabalstu 421,17 EUR¹⁰⁹ apmērā, ja pieņēmis aizbildnībā bērnu līdz viena gada vecumam.

Audžuģimene saņem atlīdzību par audžuģimenes pienākumu pildīšanu 113,83 EUR mēnesī¹¹⁰.

101 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 20.12.2012. Saistošajiem noteikumiem Nr.27 “Par svētku pabalstiem”

102 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 27.10.2011. Saistošajiem noteikumiem Nr.13 “Par izglītojamo ēdināšanas maksas atvieglojumiem Liepājas vispārējās izglītības iestādēs”

103 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības 24.03.2016. Saistošajiem noteikumiem Nr.8 “Par pabalstu ūdens patēriņa skaitītāju uzstādīšanai vai nomaiņai”

104 Saskaņā ar Likumu “Par maternitātes un slimības apdrošināšanu”, Likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu”.

105 Saskaņā ar “Valsts sociālā pabalsta likumu”

106 Saskaņā ar “Valsts sociālā pabalsta likumu”

107 Saskaņā ar “Valsts sociālā pabalsta likumu”

108 Saskaņā ar “Valsts sociālā pabalsta likumu”

109 Saskaņā ar “Valsts sociālā pabalsta likumu”

110 Saskaņā ar “Valsts sociālā pabalsta likumu”

Izmaksu aprēķini

Tabula 16

Investīcijas un infrastruktūras uzturēšanas izdevumi

Investīcijas un infrastruktūras uzturēšanas izdevumi	Mērv	DZĪVOKLIS (Reiņu meža iela)	DZĪVOKLIS (Vērgales iela)	4 KOTEDŽTIPA MĀJAS ¹¹¹
Infrastruktūras platība	m ²	214	67	800
Vienreizējie ieguldījumi infrastruktūras atjaunošanai/izveidei (t.sk. dokumentācijas izstrādei, materiāltehniskā aprīkojuma iegādei, būvekspertīzes un būvuzraudzības nodrošināšanai)	EUR/m ²	734 ¹¹²	600 ¹¹³	2103 ¹¹⁴
Ilgadējā infrastruktūras uzturēšana¹¹⁵	EUR/m ² gadā	6	6	2
Apkure¹¹⁶ (cena par 1MWh - 54,95 EUR)	KWh/m ² gadā	200 ¹¹⁷	200 ¹¹⁸	40 ¹¹⁹
Elektroapgāde¹²⁰ (cena par 1MWh - 120 EUR: elektrības cenas, obligātās iepirkuma komponentes, sadales pakalpojumi)	KWh/m ² gadā	30	30	30
Pārējie komunālie izdevumi¹²¹ (ūdens, atkritumu izvešana)	EUR/bērnu gadā	70	70	70

111 Izņemot ģimenes atbalsta centru

112 Liepājas pilsētas pašvaldības ekspertu sākotnējie aprēķini dzīvokļa Reiņu meža ielā atjaunošanai (734 EUR/m²).113 SIA "AC Konsultācijas" ekspertu pieņēmums dzīvokļa Vērgales ielā atjaunošanas izmaksām (600 EUR/m²).114 Liepājas pilsētas pašvaldības ekspertu sākotnējie aprēķini privātmāju būvniecībai (2103 EUR/m²).

115 Eksperta pieņēmumi

116 Liepājas apkures tarifs

117 Vidējais siltuma patēriņš kWh/m² gadā esošās nesiltinātās ēkās Latvijā. Avots: Latvijas Vides investīciju fonds. http://www.lvif.gov.lv/uploaded_files/sadarbiba/passreg/1_Energoefektivitate_PH.pdf (7.slaidis)118 Vidējais siltuma patēriņš kWh/m² gadā esošās nesiltinātās ēkās Latvijā. Avots: Latvijas Vides investīciju fonds. http://www.lvif.gov.lv/uploaded_files/sadarbiba/passreg/1_Energoefektivitate_PH.pdf (7.slaidis)119 Vidējais siltuma patēriņš kWh/m² gadā ilgtspējīgā ēkā ar samērā zemu enerģijas patēriņu. Avots: http://www.lvif.gov.lv/uploaded_files/sadarbiba/passreg/1_Energoefektivitate_PH.pdf (7.slaidis)

120 Electrum piedāvājums, eksperta pieņēmums

121 Eksperta pieņēmumi

Tabula 17

Indikatīvās izmaksas EUR/bērnus gadā

IZMAKSAS UN INVESTĪCIJAS	Mērv.	AIZBILD- NĪBA	AUDŽUĢI- MENE	DZĪVOKLIS (Reiņu meža iela)	DZĪVOKLIS (Vērgales iela)	4 KOTEDŽTIPA MĀJAS ¹²²	Esošās izmaksas 2016.g
Personāla izmaksas	EUR/bērnu /gadā	0	0	8 780	13 402	8 126	9 187
Komunālie maksājumi un uzturēšana	EUR/bērnu /gadā	0	0	804	415	330	1 401
Izmaksas bērnu uzturam un mīkstā inventāra iegādei	EUR/bērnu /gadā	~45	~3 500	2 297 ¹²³	2 297	2 297	1 234
Atbalsts bērna rehabilitācijas nodrošināšanai	EUR/bērnu gadā	1 200	1 200	1 200 ¹²⁴	1 200	1 200	n/a
Kopā izmaksas	EUR/bērnu /gadā	1 245	4 700	13 081	17 314	11 953	11 822

Tabula 18

Indikatīvās investīcijas un izmaksas alternatīvās EUR/gadā

IZMAKSAS UN INVESTĪCIJAS	Mērv.	AIZBILD- NĪBA	AUDŽUĢI- MENE	DZĪVOKLIS (Reiņu meža iela)	DZĪVOKLIS (Vērgales iela)	4 KOTEDŽTIPA MĀJAS ¹²⁵	Esošā situācija 2016.g
Bērnu skaits	Bērni	36	36	6	4	24	37
Darbinieku slodžu skaits	Slodzes	0	0	5,7	5,8	21,1	36
Infrastruktūras platība	m ²	0	0	214	67	800	7250

122 Izņemot ģimenes atbalsta centru

123 Saskaņā ar Liepājas pašvaldības sniegtajiem aprēķiniem, uzturs dienā vienam bērnam izmaksā 6,38 EUR.

124 Izmaksas rehabilitācijas nodrošināšanai vienam bērnam gadā, pieņemot, ka mēnesī nepieciešamas 4 speciālistu konsultācijas un katra konsultācija izmaksā 25 EUR.

125 Izņemot ģimenes atbalsta centru

IZMAKSAS UN INVESTĪCIJAS	Mērv.	AIZBILD- NĪBA	AUDŽUĢI- MENE	DZĪVOKLIS (Reiņu meža iela)	DZĪVOKLIS (Vērgales iela)	4 KOTEDŽTIPA MĀJAS ¹²⁵	Esošā situācija 2016.g
Personāla izmaksas (pieņemot, ka personāla vidējais atalgojums ir 3,8 EUR/h)	EUR	0	0	52 683	53 607	195 018 ¹²⁶	340 222
Komunālie maksājumi	EUR	0	0	3 542	1 258	6 318	46 975
Infrastruktūras uzturēšanas izmaksas	EUR	0	0	1 284	402	1 600	4 916
Uzturlīdzekļi bērnam (ēdināšana un mīkstais inventārs)	EUR	1 620 ¹²⁷	126 000 ¹²⁸	13 781	9 187	55 123	45 681
Atbalsts bērna rehabilitācijas nodrošināšanai	EUR	43 200	43 200	7 200	4 800	28 800	n/a
Kopā izmaksas gadā	EUR	44 820	169 200	78 490	69 254	286 859	437 794
Investīcijas infrastruktūrai	EUR	0	0	157 076¹²⁹	40 200¹³⁰	1 682 400¹³¹	n/a

126 Atlīdzība ĢVPP un "jauniešu mājas" darbiniekiem

127 Pašlaik pabalsti vienam aizbildnībā ievietotam bērnam ir šādi: Uzsākot mācību gadu – 20 EUR/gadā, Ziemassvētkos – 15 EUR/gadā.

128 Pašlaik pabalsts uzturlīdzekļiem vienam audžuģimenē ievietotam bērnam ir 256 EUR mēnesī; apģērba un apavu iegādei – 213,14 EUR gadā, skolas piederumu iegādei – 99,60 EUR gadā, gultas veļas un dvieļu iegādei – 42,69 EUR gadā. Izmaksas norādītas 15 bērniem.

129 Liepājas pilsētas pašvaldības ekspertu sākotnējie aprēķni dzīvokļa Reiņu meža ielā atjaunošanai (734 EUR/m²).

130 SIA "AC Konsultācijas" ekspertu pieņēmums dzīvokļa Vērgales ielā atjaunošanas izmaksām (600 EUR/m²).

131 Liepājas pilsētas pašvaldības ekspertu sākotnējie aprēķni privātmāju būvniecībai (2103 EUR/m²).

Risku analīze

Šajā pielikumā apkopoti BSAC, pašvaldības un reorganizācijas plāna izstrādātāju identificētie ar Liepājas BSAC bērnu aprūpes reorganizāciju saistītie riski, t.sk. sniedzot to izvērtējumu un pasākumu plānu risku mazināšanai.

Tabula 19

Ar Liepājas BSAC bērnu aprūpes reorganizāciju saistīto risku analīze

Identificētais risks	Riska iestāšanās varbūtība	Riska ietekme uz aprūpes reorganizāciju	Riska apraksts	Riska novēršanas pasākumi	Atbildīgais par riska mazināšanu
1. Politiskie riski					
1.1 Nav plānošanas dokumentu, kas regulē aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju kustības attīstību Latvijā un Liepājā.	augsta	augsta	Lai arī Latvijā 2016. gadā ir veikts pētījums “Specializētās audžuģimenes - ārpusģimenes aprūpes modeļa attīstība Latvijā”, līdz šim nav izstrādāti konkrēti normatīvie akti vai dokumenti (vadlīnijas, plāni, programmas), kas regulē aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju kustības attīstību tuvākajā laikā. ES vadlīnijās norādīts, ka nepieciešams liels atbalsts audžuģimeņu institūta stiprināšanai, attīstībai un “profesionalizēšanai”. Atbildība par finanšu un psihosociālo atbalstu dalās starp pašvaldību un valsti. Finansiālā un psihosociālā atbalsta apjoms bieži nav pietiekams/pastāvīgs un īstenotās pieejas ne vienmēr dod optimālāko risinājumu.	Izstrādāt normatīvos aktus (plānošanas dokumentus, vadlīnijas, plānus), kas nosaka aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju kustības attīstību. Uzraudzīt un organizēt metodisko vadību bāriņtiesā un sociālajā dienestā par attiecīgo programmu īstenošanu. Pieņemt lēmumu par ilgtspējīgu un vispusīgu atbalstu aizbildņiem, audžuģimenēm un adoptētājiem. Pilnveidot un/vai izstrādāt stratēģiju aizbildņu, audžuģimeņu un adoptētāju skaita palielināšanai.	LM VBTAI Pašvaldība
2. Sociālie riski					

Identificētais risks	Riska iestāšanās varbūtība	Riska ietekme uz aprūpes reorganizāciju	Riska apraksts	Riska novēršanas pasākumi	Atbildīgais par riska mazināšanu
2.1 Diskriminējoša sabiedrības attieksme	augsta	vidēja/augsta	Izpratnes un zināšanu trūkums par sabiedrībā balstītiem sociālajiem pakalpojumiem un labo praksi (t.sk. ārpus Latvijas) ietekmē lēmumu pieņemšanas procesu virzību (gan rezultātus, gan izpildes termiņu). Sabiedrībā ir daudz stereotipu par BSAC bērnu uzvedību, problēmām un nepieciešamo atbalstu, kas ietekmē darba metožu izvēli un pieeju, kā arī apgrūtina BSAC bērnu veiksmīgu iekļaušanos sabiedrībā.	Plānot un organizēt informatīvās kampaņas, izglītojošus pasākumus, izmantot sabiedrisko mediju iespējas informācijas popularizēšanai (piemēram, par DI procesu, sabiedrībā balstītu aprūpes sistēmu).	LM Pašvaldība KPR (projekta “Kurzeme visiem” ietvaros)
2.2. Bērnu nevēlēšanās saņemt aprūpi pie aizbildņa vai audžuģimenē	vidēja	vidēja	Pusaudži, kuri vairākkārt tikuši izņemti un atgriezti bioloģiskajā ģimenē, aizbildnībā, audžuģimenē, pirms adopcijas aprūpē vai adopcijā, kā arī pārvietoti no vienas institūcijas uz otru, bieži ir zaudējuši vēlmi nokļūt aizbildnībā vai audžuģimenē, jo emocionālo traumu dēļ vairs nespēj veidot ģimeniskas attiecības un izvēlas dzīvot institūcijā līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai. Biežāk šo attieksmi var novērot pusaudžiem. Bērni, kuriem ir regulāras tikšanās ar bioloģiskajiem vecākiem, cer atgriezties pie viņiem, un tas ietekmē viņu vēlmi saņemt aprūpi aizbildnībā vai audžuģimenē.	Primāri ir jāiegūst informācija un jāanalizē iemesli, kāpēc bērns nevēlas saņemt aprūpi pie aizbildņa vai audžuģimenē. Respektēt pusaudžu vēlmes un nodrošināt aprūpi “jauniešu mājā” vai ĢVPP. Sagatavot psiholoģiski bērnus, kas regulāri tiek ar bioloģiskajiem vecākiem, aprūpei aizbildnībā vai audžuģimenē. Nodrošināt regulāras tikšanās ar bioloģiskajiem vecākiem arī aprūpes formas maiņas.	BT, SD, BSAC BT, SD, BSAC BSAC BT, SD, BSAC

Identificētais risks	Riska iestāšanās varbūtība	Riska ietekme uz aprūpes reorganizāciju	Riska apraksts	Riska novēršanas pasākumi	Atbildīgais par riska mazināšanu
2.3. Vienas ģimenes bērnu šķiršana	vidēja	vidēja	Vairāku māsu un brāļu ievietošana audžuģimenēs vai nodošana aizbildnībā mēdz būt problemātiska, jo ir salīdzinoši grūti atrast aizbildni vai audžuģimeni, kas vienlaicīgi varētu aprūpēt vairākus dažāda vecuma bērnus. Daži no iemesliem ir ierobežota dzīvesvietas platība, nepietiekams psihosociālais atbalsts un zināšanu trūkums par audzināšanas specifiku bez vecāku gādības palikušiem bērniem.	Izvērtēt konkrētā bērna vajadzības pirms tiek pieņemts lēmums par bērnu šķiršanu. Ievietot bērnus vairākās audžuģimenēs (ja ir nepieciešama bērnu šķiršana), ņemot vērā to atrašanās attālumu un bērnu iespējas komunicēt, apmeklēt vienu izglītības iestādi, kopā pavadīt brīvo laiku, regulāri satikties.	BT, BSAC, SD BT
2.4. Potenciālo aizbildņu, audžuģimeņu, adoptētāju atzīšana par nepiemērotiem	vidēja	vidēja	Bāriņtiesa atbilstoši savai kompetencei var atzīt aizbildņus, audžuģimenes, adoptētājus par nepiemērotiem dažādu apstākļu dēļ (piemēram, nepietiekama dzīvojamā platība un ienākumi). Esošās izglītības prasības BT vadītājiem un BT locekļiem aptver plašu kvalifikācijas loku ¹³² , ar atšķirīgu skatījumu un zināšanām par bērna attīstību un vajadzībām, kā arī ģimenes piemērotību aizbildņa, audžuģimenes un adoptētāja statusam. Tas ir nozīmīgs aspekts, jo BT speciālists ar bāzes izglītību pedagoģijā ģimenes izvērtēšanu veiks no vienas disciplīnas skatupunkta, bet, piemēram, jurists vairāk aktualizēs juridisko aspektus un sociālais darbinieks ģimenes	Uzlabot bāriņtiesu speciālistu zināšanas par aizbildņu, audžuģimeņu, adoptētāju piemērotības noteikšanu. Sadarboties ar sociālo dienestu, lai risinātu potenciālo aizbildņu, audžuģimeņu, adoptētāju sociālās problēmas.	VBTAI, LM SD, BT

132 Bāriņtiesu likuma 10.pants nosaka, ka par bāriņtiesas priekšsēdētāju un bāriņtiesas priekšsēdētāja vietnieku var ievēlēt personu ar otrā līmeņa augstāko akadēmisko izglītību pedagoģijas, psiholoģijas, medicīnas vai tiesību zinātnē vai zinātnes nozarei atbilstošu profesionālo (pedagoga, psihologa, jurista, sociālā darbinieka, ārsta) izglītību. Savukārt par bāriņtiesas locekli var ievēlēt speciālistu ar pirmā līmeņa (koledžas) vai otrā līmeņa augstākās akadēmisko izglītību pedagoģijā, psiholoģijā, medicīnā vai tiesību zinātnes nozarei atbilstoša otrā līmeņa profesionālo augstāko (pedagoga, psihologa, jurista, sociālā darbinieka, ārsta) izglītību.

Identificētais risks	Riska iestāšanās varbūtība	Riska ietekme uz aprūpes reorganizāciju	Riska apraksts	Riska novēršanas pasākumi	Atbildīgais par riska mazināšanu
			situācijas vērtēs no sociālo problēmu skatu punkta.		
3. Saimnieciskie riski					
Aprūpējamo skaita būtiskas izmaiņas ĢVPP un "jauniešu mājā"	vidēja	augsta	Būtiskas izmaiņas (samazinājums vai pieaugums) pieprasījumā var rasties dažādu apstākļu dēļ (sabiedrības attieksmes maiņa, preventīvais sociālais darbs, SBSP, atbalsts aizbildņiem un audžuģimenēm). Pieprasījuma samazinājuma dēļ telpas netiek izmantotas pilnībā, savukārt pieprasījuma pieauguma dēļ rodas pakalpojumam telpu platības un speciālistu iesaistes trūkums. Uzturēšanas izmaksu pieauguma dēļ sadārdzinās kopējās pakalpojuma izmaksas.	Plānot pakalpojumu apjomu, ņemot vērā demogrāfiskās tendences, SBSP attīstības prognozi, bērnu un ģimeņu vajadzību pēc pakalpojumiem. Pieprasījuma samazinājuma gadījumā pārplānot telpu izmantošanu (piemēram, citiem pakalpojumiem, iznomāt). Pieprasījuma pieauguma gadījumā risināt jautājumu par citu piemērotu telpu nodrošināšanu, īslaicīgi iepirkt pakalpojumu no citām pašvaldībām vai risināt jautājumu par citu pašvaldību audžuģimeņu iesaisti.	SD SD, Pašvaldība SD, Pašvaldība un BT
4. Tehniskie riski					
4.1. Nepilnīgi vai nepietiekami plānota jaunā bērnu aprūpes sistēma	vidēja	augsta	Pietiekama laika un izpratnes trūkums ietekmē izvēlēto aprūpes sistēmu un tās organizēšanas principus, piemēram, speciālistu skaits, ikdienas darba organizācija, pietiekami finanšu resursi.	Izstrādāt metodisko materiālu pakalpojumu nodrošināšanai ĢVPP un "jauniešu mājā". Izstrādāt vadlīnijas atbalsta nodrošināšanai esošiem un potenciāliem aizbildņiem, audžuģimenēm, adoptētājiem.	LM, VBTAI LM, VBTAI

Identificētais risks	Riska iestāšanās varbūtība	Riska ietekme uz aprūpes reorganizāciju	Riska apraksts	Riska novēršanas pasākumi	Atbildīgais par riska mazināšanu
				<p>Izstrādāt vairākus risinājumus bērnu aprūpes organizēšanai, atbilstoši bērna vajadzībām.¹³³</p> <p>Izstrādāt un ieviest detalizētu rīcības plānu bērnu aprūpes nodrošināšanai dažādās aprūpes formās (GVPP, "jauniešu māja", ģimenes atbalsta centrs).</p> <p>Organizēt pakalpojumu nodrošināšanu atbilstoši izstrādātajam plānam.</p>	<p>BSAC, SD, BT</p> <p>BSAC, SD, BT</p> <p>SD</p>
4.2. Būvdarbu iepirkuma rezultātu pārsūdzēšana	vidēja/ augsta	vidēja	Būvdarbu uzsākšana var aizkavēt iepirkuma rezultātu pārsūdzēšanas dēļ.	<p>Pārliecināties par tehniskās dokumentācijas atbilstību reālajai situācijai.</p> <p>Izstrādāt iepirkuma dokumentāciju, īpašu uzmanību pievēršot nepārprotamu vērtēšanas kritēriju definēšanai.</p> <p>Īstenot procedūru saskaņā ar spēkā esošo normatīvu regulējumu.</p> <p>Īstenot iepirkuma procedūru savlaicīgi.</p>	Pašvaldība (iepirkumu komisija)
4.3. Būvdarbu termiņa pagarinājuma nepieciešamība	augsta	vidēja	Nepietiekama būvdarbu kvalitāte, neparedzēti darbi, kļūdas plānošanā, aprīkojuma piegādes aizkavēšanās vai citas situācijas var radīt nepieciešamību pagarināt būvdarbu termiņu.	<p>Ņemt vērā sezonālītāti un būvdarbu veikšanas iespēju, plānojot būvdarbu izpildi.</p> <p>Paredzēt līgumā rīcības neparedzētu darbu gadījumam.</p>	Pašvaldība kopā ar iepirkuma komisiju

133 Bērna alternatīvai aprūpei ir jābūt veidotai saskaņā ar visām citām bērna tiesībām uz izglītību, veselību, ģimenisku vidi un nediskrimināciju. Svarīgi ir nodrošināt bērniem, kuri palikuši bez vecāku gādības stabilas mājas un apmierināt viņu pamatvajadzības pēc drošas, pastāvīgas piesaistes aprūpētājiem, turklāt pastāvīga risinājuma rašana jāuzskata par galveno mērķi. Bērna individuālās vajadzības ir pamats rīcībai bērna interesēs.

Identificētais risks	Riska iestāšanās varbūtība	Riska ietekme uz aprūpes reorganizāciju	Riska apraksts	Riska novēršanas pasākumi	Atbildīgais par riska mazināšanu
				Iepļānot laika rezervi būvdarbu veikšanai. Lūgt savlaicīgi iesniegt detalizētu darbu izpildes plānu. Iepirkt būvuzrauga pakalpojumus.	
4.4. Radīto vērtību zaudēšana	zema	augsta	Force Majeur rezultātā ēkas, telpas, aprīkojums var zaudēt funkcionalitāti.	Apdrošināt ēkas, telpas, aprīkojumu pret negadījumiem.	Pašvaldība
5. Finanšu riski					
5.1. Izmaksu, t.sk. būvizmaksu, sadārdzinājums	augsta	augsta	Izmaksu sadārdzinājums iespējams būvdarbu pieprasījuma pieauguma dēļ.	Plānot iespējamās izmaksas, ņemot vērā šā brīža tirgus cenas un iespējamo izmaksu pieaugumu. Izstrādāt detalizētu tehnisko projektu.	Pašvaldība (iepirkumu komisija)
5.2. Eiropas fondu līdzekļu izmantošanas gadījumā izmaksu neattiecināmība	vidēja	augsta	Izmaksu neattiecināmība iespējama, ja finansējums netiek izmantots atbilstoši finansējuma devēja izvirzītajām prasībām un nosacījumiem.	Izpētīt un izprast finansējuma devēja prasības un nosacījumus. Ievērot finansējuma devēja prasības finanšu izmantošanas procesā.	Pašvaldība (projektu vadītāji, īstenotāji)
5.3. Finansēšanas modeļa nepilnības	augsta	augsta	Finansēšanas modeļa nepilnības var rasties, ja netiek ievēroti visi normatīvie akti, iespējama izmaksu pieaugums, kā arī nepietiekami tiek domāts par atbilstošu atlīdzības sistēmu darbiniekiem.	Plānojot budžetu, ņemt vērā spēkā esošos normatīvos aktus, izstrādātās metodikas, vadlīnijas, prasības pakalpojumu nodrošināšanai un iespējamo izmaksu pieaugumu. Reagēt uz iespējamām izmaiņām.	Pašvaldība, BSAC, SD
6. Personāla resursu riski					

Identificētais risks	Riska iestāšanās varbūtība	Riska ietekme uz aprūpes reorganizāciju	Riska apraksts	Riska novēršanas pasākumi	Atbildīgais par riska mazināšanu
6.1 Personāla nevēlēšanās strādāt jaunos pakalpojumos	vidēja	augsta	Nevēlēšanās strādāt jaunos pakalpojumos var rasties dažādu iemeslu dēļ (piemēram, darbinieku vecums, izglītības līmenis, pieredzes trūkums, izdegšana līdzšinējā darbā, darbinieku savstarpējās saskarsmes problēmu dēļ, speciālistu un sabiedrības attieksmes stereotipu dēļ).	<p>Noskaidrot un analizēt darbinieku vēlmes strādāt attiecīgajā pakalpojumā un tam nepieciešamo apmācību vajadzības.</p> <p>Nodrošināt darbinieku apmācības un atbalstu (piemēram, supervīzijas).</p> <p>Plānot atbilstošu finansējumu apmācību nodrošināšanai.</p> <p>Skaidrot darbiniekiem jauno bērnu aprūpes sistēmu.</p> <p>Veicināt darbinieku regulāru iesaisti kvalifikācijas celšanā.</p> <p>Rosināt darbiniekiem izmantot pārkvalifikācijas iespējas.</p> <p>Organizēt diskusijas ar darbiniekiem par vērtībām un stereotipiem, strādājot jaunajos aprūpes pakalpojumos.</p>	<p>BSAC un pašvaldība</p> <p>BSAC un pašvaldība</p> <p>Pašvaldība</p> <p>BSAC un SD</p> <p>BSAC un pašvaldība</p> <p>BSAC un SD</p> <p>BSAC un SD</p>
6.2. Personāla resursu trūkums un mainība	vidēja	augsta	Personāla resursu trūkumu un mainību ietekmē darbinieku izpratnes un informācijas trūkums par jauno aprūpes sistēmu, personīgo un darbam nepieciešamo vērtību saskaņas trūkums, kultūras atšķirības, nedrošība par darba organizācijas izmaiņām, atbalsta un zināšanu trūkums, darba metožu izmaiņas, aprūpes intensitāte.	<p>Sniegt informāciju un uzlabot izpratni par jauno aprūpes sistēmu.</p> <p>Organizēt pasākumus, lai mazinātu vērtību atšķirības un stereotipus.</p> <p>Organizēt pasākumus, lai veicinātu dažādu kultūru savstarpējo pieņemšanu.</p> <p>Skaidrot darba organizācijas iespējamās izmaiņas.</p>	<p>Darba devējs (BSAC, pašvaldība, SD)</p>

Identificētais risks	Riska iestāšanās varbūtība	Riska ietekme uz aprūpes reorganizāciju	Riska apraksts	Riska novēršanas pasākumi	Atbildīgais par riska mazināšanu
				<p>Sniegt atbalstu un organizēt zināšanu apguvi darbiniekiem (piemēram, supervīziju formā).</p> <p>Veicināt jaunu darba metožu apgūšanu.</p> <p>Analizēt darbinieku noslodzi un veikt nepieciešamās izmaiņas darba organizācijā.</p> <p>Nodrošināt konkurētspējīgu atalgojumu, lai piesaistītu labāko/profesionālāko personālu celtu darba sociālajā jomā prestižu.</p>	